

LEKPLATSER

utformning och förvaltning i ett föränderligt samhälle

Matthildur Sigurjónsdóttir

Examensarbete vid Fakulteten för
landskapsplanering, trädgårds och
jordbruksvetenskap
Landskapsarkitektprogrammet
SLU Alnarp
2008 : 49

LEKPLATSER
utformning och förvaltning i ett
föränderligt
samhälle

Playgrounds
design and management in a changing
society

Examensarbete i ämnet landskapsarkitektur, 30 hp
Matthildur Sigurjónsdóttir
Handledare: Märit Jansson
SLU Alnarp
2008 : 49

FÖRORD

Mitt examensarbete är genomfört under hösten 2007 och våren 2008 och är en del av min utbildning till landskapsarkitekt vid Sveriges Lantbruksuniversitet i Alnarp. Arbetet omfattar 30 högskolepoäng.

Jag vill tacka de personer som jag fick intervjua och alla de som har hjälpt mig med arbetet. Jag vill också vill tacka min handledare Märit Jansson.

Samtliga bilder är tagna eller konstruerade av författaren om inget annat anges.

SAMMANFATTNING

Det här examensarbetet handlar om lekplatser, deras utformning och förvaltning. I dag pratar vi allt mer om att utomhuslek är viktig för barn, och att utomhus kan barn få röra sig fritt och använda sin fantasi. Trots det stannar barn mycket inomhus framför dator och TV och även om vi pratar mycket om barns utemiljö tycker jag att det inte händer lika mycket. Det verkar som att det finns allt färre barn på lekplatserna och även att lekplatsernas underhåll har blivit sämre.

Hamrahverfi är ett över 20 år gammalt bostadsområde i Reykjavik på Island som jag känner väl till och där jag har sett lekplatserna förändras från nya spännade platser där många barn lekte till att bli slitna oanvända platser i området.

Jag har sedan många år funderat över vad som håller på att hända. Beror utvecklingen på att barnen blir äldre och inga nya barn flyttar till området? Eller är det så att barnen inte är intresserade av att leka på lekplatserna, för att de har något annat mer intressant att göra? Eller beror det på att underhållet är dåligt? Kan man genom bättre planering och underhåll av lekplatserna göra dem mer anpassade efter barnens behov?

Genom att läsa litteratur har jag fått den litterära grunden till barns behov av lek och utomhuslek. Att läsa gamla och nya artiklar och insändare i tidningar har gett mig insyn i människors tankar om lekplatser. Jag har också intervjuat personer som har något att göra med lekplatserna i Hamrahverfi och få deras syn på dem, samt studerat hur lekplatsernas underhåll och användning verkar vara genom observationer.

I Reykjavik finns det 116 642 (december 2007) invånare varav 1626 bor i Hamrahverfi. Hamrahverfi har åtta allmänna lekplatser spridda över området. Lekplatserna verkar alla vara anpassade för samma åldergruppen, barn i åldern 3 - 8 år. På lekplatserna finns mycket som borde förbättras men också goda möjligheter till dessa förbättringar. Det verkar som att man vid lekplatsernas planering har glömt bort tonåringars och rörelsehindrade barns behov. Området har också andra öppna platser som man skulle kunna utnyttja mer.

ABSTRACT

This thesis is about playgrounds, their design and management. Nowadays we speak a lot about children's needs to play and how important outdoor play is for children. Outdoor play is important so that children can move freely and use their imagination. Still, children stay too much indoors playing computer games or watching TV. So, even if we speak a lot about how important outdoor play is, the debate seems to have little effect.

Hamrahverfi is more than 20 years old residential area in Reykjavik. I know this area well. I have experienced big changes there from when the playgrounds were new and exciting with lots of children playing there, until now when the playgrounds are worn out and it seems like there are no children playing there any longer.

For many years I have now been wondering about what has happened. Is it because the children are all grown up and no new children have moved into the area? Or is it because the children have lost interest in playing on the playgrounds and have other interesting things to do? Or is the management too poor? Can we make a better plan over the management so that playgrounds follow children's needs over time?

By reading literature, I have reached a basic understanding about children's need to play and about their outdoor environment. I have read old and new articles in newspapers to get an understanding about people's reflections about playgrounds. I have also interviewed people that have something to do with the playgrounds in Hamrahverfi to get their opinion. I went around the playgrounds to observe their level of maintenance and if they are in use.

In Reykjavik there are 116642 inhabitants (December 2007) of whom 1626 live in Hamrahverfi. Hamrahverfi has eight public playgrounds around the neighbourhood. All of the playgrounds seem to be designed for the same age group children around 3 to 8 years old. On the playgrounds many things need to be improved but they also contain opportunities for improvement. It seems that when the playgrounds were designed, the needs of teenagers and children with mobility handicap were forgotten. There are also other places in the neighbourhood that could be in better use.

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

INLEDNING.....	10
BAKGRUND TILL ARBETET	11
SYFTE	11
METODER OCH MATERIAL.....	11
VAL AV OMRÅDE.....	12
INTERVJUER.....	12
OBSERVATIONSSTUDIER.....	13
DEMOGRAFISK STUDIE.....	14
DOKUMENT	14
LITTERATURSTUDIE OCH	
KUNSKAPSBAKGRUND.....	15
BARNES LEK OCH HÄLSA	16
BARNES UTEMILJÖ.....	19
DET FÖRÄNDERLIGA SAMHÄLLET	22
DET ISLÄNDSKA SAMÄLLET	24
FAMILJEMÖNSTER.....	24
LAGAR OCH REGLER PÅ ISLAND.....	24
RESULTAT	26
FUNDERINGAR OM LEKPLATSER.....	27
SKÖTSEL AV LEKPLATSER	30
BOSTADSOMRÅDET - HAMRAHVERFI.....	32
DEMOGRAFI	42
LEKPLATSERNA	47
INTERVJUER.....	73
DISKUSSION OCH FÖRSLAG.....	78
AVSLUTANDE REFLEKTIONER.....	92
REFERENSER.....	94
FIGURFÖRTECKNING	99

INLEDNING

BAKGRUND TILL ARBETET

Jag har i många år varit intresserad av lekplatser och börjat fundera över många saker kring dem. Därför ville jag undersöka just lekplatser i mitt examensarbete. Lekplatser tycks ofta vara gjorda för en mycket begränsad grupp av barn. De små lekplatser som finns i de flesta bostadsområden är mycket lika varandra och ofta designade främst för de yngre barnen. I många bostadsområden är lekplatserna dessutom de enda öppna gröna platserna som finns, och de borde därför kunna ha fler användningsmöjligheter än vad de har idag.

Varför ser man så få barn leka ute på lekplatserna? Är det för att barn i dag är helt ointresserade av att leka utomhus? Är det kanske deras föräldrar som har börjat bli mer oroliga för barnen och inte vill släppa ut dem för att leka? Eller är det helt enkelt för att lekplatsernas utformning och förvaltning inte är anpassad till brukarna och deras behov? Jag ska försöka få svar på dessa frågor, genom att ta reda på vad barn och ungdomar behöver och se hur ett bostadsområde förändrats över tid.

SYFTE

Syftet med detta examensarbete är att studera hur utformning och förvaltning av lekplatser kan anpassas efter olika tänkbara brukargrupper samt efter förändringar över tid.

Jag ska analysera användning och utbud av lekplatser i ett bostadsområde, beakta tidsaspekterna och användbarheten för brukarna och ge föreslag till förbättringar av både utformning och förvaltning.

METODER OCH MATERIAL

Jag har genomfört en fallstudie av lekplatsutbudet i ett bostadsområde, Hamrahverfi, i Reykjavik på Island. De metoder jag har använt mig av har varit observationsstudier, intervjuer, demografiska studier och granskning av planer och dokument. Jag har även studerat litteratur.

Jag påbörjade arbetet med en observationsstudie i augusti 2005 innan jag hade börjat göra något

annat, och återupptog arbetet i augusti 2007 med en andra observationsstudie. Efter det började jag studera litteraturen. När jag hade läst in mig på ämnet, genomförde jag intervjuerna. Anledningen till att jag använde mig av intervjuer var för att finna kontextbunda erfarenheter och åsikter som inte går att hitta i någon litteratur.

Jag gjorde en sammanställning av intervjuer och teorier och analyserade därefter mina resultat från observationsstudierna i Hamrahverfi och lekplatserna där utifrån tankar och teorier i litteraturen och intervjuerna.

VAL AV OMRÅDE

För att kunna göra en studie om förändringar av lekplatser över tid tyckte jag att det var bra att välja ett område som jag känner väl till och själv har sett förändras. Hamrahverfi är dessutom ett ganska typiskt bostadsområde i Reykjavik vilket gör det till ett bra exempel att studera. I många år har jag gått runt i Hamrahverfi och undrat var barnen har tagit vägen och undrat varför det inte tycks finnas någon vilja att hålla lekplatserna i gott skick.

INTERVJUER

Genom mitt arbete ville jag nå en djupare förståelse av andras synpunkter på lekplatserna. Därför höll jag mig till få men kvalitativa intervjuer. Enligt Kvale (1997) "söker kvalitativa intervjuer, kvalitativ kunskap uttryckt på normal prosa, den har inte kvantifiering som mål". Jag har genomfört ostrukturerade och personliga intervjuer, vilket innebär personliga möten mellan respondenten och den som intervjuar. Intervjuerna var öppna och gav respondenten möjlighet att tänka och svara fritt, utan att känna sig begränsad av på förhand formulerade frågor. Enligt Denscombe (2000) bidrar ostrukturerade intervjuer till att respondentens egna tankar lyfts fram och med personliga intervjuer är det lättare undvika missförstånd då eventuella sådana förhoppningsvis kan redas ut.

Jag har genomfört totalt sex intervjuer och samtal med olika personer som alla har någon koppling till lekplatserna i Hamrahverfi. Alla intervjuerna genomfördes i oktober 2007. Intervjuerna varade i olika lång tid. Fyra av dem spelades in på band, med respondenternas godkännande, men de två första intervjuerna var mer som samtal där jag förde anteckningar under tiden, därför att jag saknade diktafon. Vid intervjutillfällena hade jag med mig

kartor och bilder av lekplatserna och visade om jag tyckte att det behövdes.

Två av intervjuerna gjorde jag med barn, nio och femton år gamla, som båda bor i bostadsområdet. När jag intervjuade dem använde jag både kartor och många bilder. Intervjuerna handlade om vad barnen tycker om lekplatserna, vilka de använder, vad de leker och hur leken på lekplatserna har förändrats när de har blivit äldre. Jag försökte få barnen att berätta om hur de ser på lekplatserna och försökte ställa öppna frågor för att få bättre svar än endast ja och nej.

Jag intervjuade en 25 år gammal mamma som har två barn (tre år respektive sex månader gamla). Hon har bott i Hamrahverfi själv sedan hon var tio år. Intervjun handlade både om hur hon använde lekplatserna när hon var liten och om hur det är att använda dem som mamma med två småbarn. Hon hade också varit barnvakt när hon var tonåring och då varit och lekt med barnen på lekplatserna.

En intervju gjorde jag med en stadsträdgårdsmästare, som är landskapsarkitekt. Hans avdelning arbetar med alla gröna områden i Reykjavik. De jobbar med underhåll på de gröna delarna av lekplatserna, men också med att projektera och anlägga nya lekplatser.

De två intervjuerna som inte är inspelade gjordes med förskolepersonal. De blev mer som samtal, eftersom det var svårt att få tid till intervju med förskolepersonalen då de har personalbrist på förskolan. Men jag kunde prata med två i personalen när de arbetade och antecknade under samtalets gång.

När jag analyserade intervjuerna lyssnade jag på inspelningen från intervjuerna några gånger och skrev ner en kortare version av varje intervju, meningskoncentrering enligt Kvale (1997).

OBSERVATIONSSTUDIER

Två större observationsstudier genomfördes. Alla åtta lekplatserna i Hamrahverfi besöktes, i augusti 2005 och augusti 2007. Jag tog bilder och skrev ner vilka lekredskap som fanns på plats och om underhållet var bra eller dåligt. Jag skrev också ner om det fanns besökare på lekplatserna eller inte. Genom att göra besöken två gånger med två års mellanrum kunde jag se om några förändringar hade gjorts. Andra mindre besök har jag gjort däremellan då jag har tittat på enstaka lekplatser.

DEMOGRAFISK STUDIE

Jag genomförde demografiska studier av befolkningen i Hamrahverfi för att kunna se förändringar av ålder och antal barn i området över tid. Då kan man se hur bostadsområdet har åldrats, vilket kan ha påverkat hur lekplatserna har använts.

DOKUMENT

Jag fick originalritningar över lekplatserna hos kommunen och kunde använda dem till att jämföra hur lekplatserna ser ut idag med hur de var planerade. Jag fick dessutom planer över området och flygfoton till att använda i analysen av området.

I Morgunblaðið eller Morgontidningen som är en gammal nyhetstidning som har funnits sedan 1913, kan man leta efter gamla insändare och artiklar. Där har jag hittat mycket som berör lokala lekplatser. Jag har även läst alla artiklar och insändare som har publicerats i tidningen under den tiden som jag har skrivit examensarbetet men de flesta fanns under våren 2008.

**LITTERATURSTUDIE
OCH
KUNSKAPSBAKGRUND**

BARNES LEK OCH HÄLSA

“Play: The voluntary activity pursued without ulterior purpose and, on the whole, with enjoyment or expectation of enjoyment” (English and English 1958).

Lek har varit en del av filosofiska resonemang sedan den forngrekiska tiden (Frost et al. 2005). “Alla vet vad lek är, men det kan vara svårt att göra en gemensam definition som beskriver vad leken är” (Nilsson 2002). Lek kan uttrycka många olika saker, och vi använder lek för saker som vi tycker är roliga. Vi pratar om lek när vi spelar spel och när barn låtsas kallar vi det för lek (Frost et al. 2005).

”Det finns ett stort antal lekteorier, som utformats av kulturpersonligheter under århundradenas gång, såsom Platon, Aristoteles, Rousseau, Goethe, Schiller, Fröbel m.fl.” (Nilsson 2002). Mycket forskning har varit inriktad mot barns utveckling och barns speciella tänkande, men inte lika mycket har berört barns dagliga liv. Vi vet mer om hur barn betar sig i skolan än vi vet om hur de betar sig i sina egna omgivningar (Hart et al. 1997).

Över hela jorden leker både flickor och pojkar, men även om lek existerar överallt har inte mycket forskning gjorts kring hur barn jorden runt tänker på lek på olika sätt (Frost et al. 2005). Resultatet från Harten, Olds och Dollmans studie (2008) visar att pojkar är mer aktiva än flickor. Graden av aktivitet i alla fria lekar ökar mer hos pojkar än hos flickor när lekytan blir större. Stor rörlighet hänger ihop med pojkars lekaktiviteter men inte med flickors.

Att få leka är ett av de grundläggande behov som barn har. Leken är nödvändig för att barn ska kunna utvecklas och trivas, lära sig om livet och om hur man ska vara en del av samhället (Umboðsbaður barna 2006), hur man ska lära sig att uttrycka sina känslor och åsikter och ta hänsyn till känslor och åsikter som andra har (Patrick 1996). Leken ger barn ett sätt att ta itu med saker som de inte kan kontrollera hos vuxna (Frost et al. 2005). Barnen lär sig genom lek hur man kan hitta på saker tillsammans organisera dem och komma överens med andra. Genom lek lär sig barnen om rättvisa, samspel, vänskap och den sociala förmågan och självförtroendet växer. Barnen ökar också sin kreativitet, sitt minne, sitt ordförråd och många andra förmågor. Om vuxna eller äldre barn också deltar i leken kan dessa förmågor ökas mer (Patrick 1996).

I artikeln, *Play: An important component of preventative behavior management*, diskuteras hur betydelsefull lek är för barn som har beteendeproblem. Barn med beteendeproblem har också ofta problem med den sociala förmågan (Patrick 1996).

Friska barn kan leka var som helst, men nu finns det allt fler andra alternativ som sport och annan underhållning, vilket håller barnen ifrån den skapande leken (Frost et al. 2005). De andra alternativen orsakar att barn tillbringar mindre tid utomhus. Istället är de inomhus för att titta på TV eller leka med TV- eller dataspel (Milnes 2006). Enligt Hart et al. (1997) visar Medrich studie från 1982 att när barn slutar gymnasiet har de endast tillbringat 11 000 timmar i klassrummet men 65 000 timmar utanför. Barnen använder runt 15 000 timmar framför TVn, men då finns ännu 50 000 timmar kvar som inte många har studerat. TVs lockande styrka och negativa påverkan har fått mer uppmärksamhet än den försämrade utemiljön, som verkligen hindrar barnen från att leka utomhus (Hart et al. 1997). Barns frihet utomhus minskar samtidigt som deras frihet inomhus ökar (Karsten 2006). Barns utemiljö är mycket betydelsefull för deras hälsa. Den hjälper barnen att utveckla friskt sinne och kropp (Hjartavernd och Hjartaheill 2004) och naturlig miljö stimulerar barn till att leka och bli mer aktiva och mindre stillasittande (Moore et al. 2007).

Figur 1. Leken är nödvändig för barn.

Enligt Karsten (2006) anser föräldrar att det finns ett samband mellan bra hälsa och utomhuslek. Det finns många andra anledningar till att utomhuslek är bra för barn. Det hjälper dem att hantera stress, de får förbättrad koncentrationsförmåga och blir mindre rastlösa över dagen (Milnes 2006).

BARNES UTEMILJÖ

"Lekplatser är rum för barn som vi vuxna har skapat" (Carstensen 2004). Lekplatser är inte något nytt, utan de har funnits sedan i slutet av 1800-talet. (Carstensen 2004). Wood skrev redan 1977, "public playgrounds in the United States have entered a crisis stage in their evolution. They have been criticized as adult's attempts to control children's behaviour" (Wood 1977). Lekplatser ska kompensera för de begränsningar som barn som växer upp i stadsmiljö har (Karsten 2003).

När vi planerar vår utemiljö är det ganska lätt att glömma barnens perspektiv. Men att barn har en bra och säker miljö att leka i utomhus borde vara en grundläggande rättighet för alla barn (Umboðsmaður barna 2007:1). Barn och planerare beskriver utemiljö på olika sätt (Kylin & Lieberg 2001). "Planerare talar om utemiljön i en generell och övergripande skala, beskriver den med karaktärsord, såsom vacker och naturlig och utifrån funktioner. Barn talar om miljön i en detaljerad skala kopplad till upplevelser som uppnås genom aktiviteter och *"allt som man kan göra där"* (Kylin 2004).

Säkerhet är en stor fråga när det gäller lekplatser design. Enligt Moore (1992) är detta en viktig del men man måste samtidigt se till att ha balans mellan säkerhet på lekplatser och att skapa lekplatser som barn tycker är roliga. Det är viktigt för alla barns utveckling att lekplatserna är stimulerande och utmanande. Man måste också komma ihåg att det finns en stor skillnad mellan utmaning och fara och att barn inte själva märker skillnaden.

Brist på privata platser utomhus, rädsla för våld på allmänna platser, upptagna föräldrar och trista lekplatser har gjort att barn inte får kontakt med naturen. Få leker idag utomhus i naturlig miljö (Herrington & Studtmann 1998). Enligt Olsson (1995) visar forskning att när barn har tillgång till naturmark blir leken mer kreativ och fantasiful. Lekplatser som har naturliga delar så som träd, vegetation, blommor, rinnande vatten, fåglar och andra djur har visat sig uppmuntra barnen till att leka och lära mer om sig själva. På naturliga platser leker barnen också under längre tid, därför att miljön är mer stimulerande (Moore et al. 2007).

Både Olsson (1995) och Mårtensson (2004) skiver om hur lekredskap kan ha både fördelar och nackdelar. De kan locka till lek men också begränsa leken då alla inte alltid kan leka samtidigt.

Det är bäst att ha en variation av lekredskap och naturmark. Enligt Jespersen visar en australisk undersökning att barn i åldern 8 till 12 år rörde sig mer om det fanns basketkorgar i närheten, vilket visar att lekredskap kan stärka den fysiska leken. Yngre barn och barn som inte är intresserade av sportlekar kan uppmanas till att röra sig av andra lekredskap och lekplatser. Med de rätta lekredskapen kan barnen få ett viktigt tillskott till den fysiska aktivitet som de behöver varje dag (Jespersen 2005)

"Rörelsefrihet och intim kontakt med den fysiska omgivningen är något som yngre barn behöver för att kunna uttrycka sig och som äldre barn ofta finner stor glädje i" (Mårtensson 2004).

"Både tiden utomhus och lekarna varierar mycket med årstid och väderlek, men också med barnens ålder och kön. Lekplatserna används mest vid plusgrader. När snön kommer föredrar barnen den kuperade naturmarken" (Nyström 2001). En studie gjord i Amsterdam visade att fler pojkar än flickor använder lekplatser. Det visade sig också att lekplatser i dåligt skick och med få lekredskap inte var attraktiva för flickor. Flickorna visade sig använda mer lekredskap i sin lek på lekplatserna men pojkarna lekte istället i större grupper (Karsten 2003).

Både design och innehåll på lekplatser är ofta mycket homogent och standardiserat. Uppsättningen lekredskap är väldigt lika och aktiviteterna desamma. Barns lekar kan omfatta en stor skala vilket ställer krav på omgivningen, både utrymmes- och innehållsmässigt. Om man ber barn att visa hur de leker på lekplatsen kan man få många olika svar. När lekplatser är mer besökta beror det ofta på att barnen kan röra sig fritt, utbudet på lekplatser är stort, att lekplatserna är nära till barnens hem och att lekplatserna ingår som en helhet i bostadsmiljön (Carstensen 2004). Studier visar även att föräldrar faktiskt är beredda att köra långa sträckor för till att komma till unika lekplatser med sina barn (Moore et al. 2007).

Lekplatser kan vara en viktig del i barns och tonåringars uppväxt. De är platser för många sorters övningar både fysiska och mentala. Bra designade lekplatser och andra platser utomhus för barn och ungdomar kan uppmuntra till bättre fysisk förmåga hos barnen. Barn som har försämrad rörlighet eller annat handikapp måste förstås också ha tillgång till bra lekområden utomhus. Även om de inte kan använda alla lekredskapen måste områdena planeras så att de blir tillgängliga för alla barn. Det är inte önskvärt att ha speciella lekplatser för barn med handikapp. Det är bättre att de kan leka med alla andra barn på vanliga lekplatser. Man måste tänka på att barn med handikapp ska kunna

sitta med andra barn på bänkar och bord och att de kan ha tillgång till några lekredskap (Jón Ólafur Ólafsson 2002).

För att barn med handikapp ska kunna använda lekplatser är det många saker som man måste tänka på. Själva lekytan måste vara tillgänglig och gångbanor tillräcklig breda. Lekplatserna måste vara placerade så att barnen inte behöver korsa stora vägar med mycket trafik. Om det finns staket runt om området måste man komma ihåg att de som är handikappade ändå ska kunna komma in. För synskadade är det väldigt viktigt att ha bra belysning. Grus är inget bra ytmaterial för de som är rullstolsburna (Jón Ólafur Ólafsson 2002).

Barn lär sig om sin miljö och sig själva genom att hämta in information från sin omgivning och genom att utföra utvecklingsfrämjande aktiviteter så som att klättra, balansera, gripa, hänga, skutta, hoppa, hoppa bock, gunga, rulla, springa, hoppa över, falla, snurra, gå och mycket mer. Miljön måste vara utformad så att den kan erbjuda dessa aktiviteter (Cosco 2007).

Figur 2. Grus är inte bra för rullstol

DET FÖRÄNDERLIGA SAMHÄLLET

Ett samhälle kan vara en grupp individer som bor på samma plats och lever på ett organiserat sätt. Man kan prata om samhällen som grupper av olika storlek (Milnes 2006).

Problem med hälsan som hänger ihop med nya levnadssätt har ökat de senaste åren. Samhället har förändrats, människor rör sig inte lika mycket som förr, vardagen har blivit mindre fysisk, fler bilar är ute på vägarna, människor använder sin fritid mer inomhus framför TV och dator. Barnen är inget undantag från dessa förändringar. Föräldrar kör sina barn till skolan och till andra aktiviteter och när de kommer hem leker barnen med TV-spel och tittar på TV. All den nya, spännande underhållningen för barn, uppmuntrar dem inte att gå ut och leka (Erlingur Jóhannsson 2002).

"Det var mer självklart att barn var ute och lekte förr – det fanns helt enkelt inte plats inne. Idag finns det däremot mer utrymme inomhus som gör det möjligt för barn både att umgås med sina kompisar och att

ägna sig åt mer livliga aktiviteter. Datorspelens och Internets virtuella världar håller många barns uppmärksamhet i ett fast grepp. Organiserade fritidsaktiviteter konkurrerar också om utrymmet i barns vardag" (Mårtensson & Kylin 2005)

Många förändringar i samhället både fysiska och sociala, har skett de senaste åren och barns miljö har också förändras mycket. Många förändringar är bra till exempel bättre hälsovård och bättre utbildning, men förändringarna har också tagit bort mycket av barns frihet (Cunningham 1999). Barns plats i samhället har förändrats mycket, de har fler regler att följa och måste i större utsträckning vara i sällskap med vuxna utomhus (Hart et al. 1997). Enligt Moore (2007) måste dock inomhusmiljön ha blivit mer attraktiv eller utomhusmiljön mindre attraktiv.

Även familjemönster har förändrats mycket de senaste åren. Det finns fler ensamstående föräldrar. Styvfamiljer, där pappans barn, mammans barn och gemensamma barn finns, kan bli väldigt stora och komplicerade. Samtidigt blir kärnfamiljen mindre, då varje familj har färre barn (Hagstofta Íslands 2005:1).

En stor förändring i ett bostadsområde sker när barnantalet minskar när de barn som flyttade in i de nya husen har vuxit upp och flyttat. I viss mån har de ersatts av nya barn, men knappast lika många.

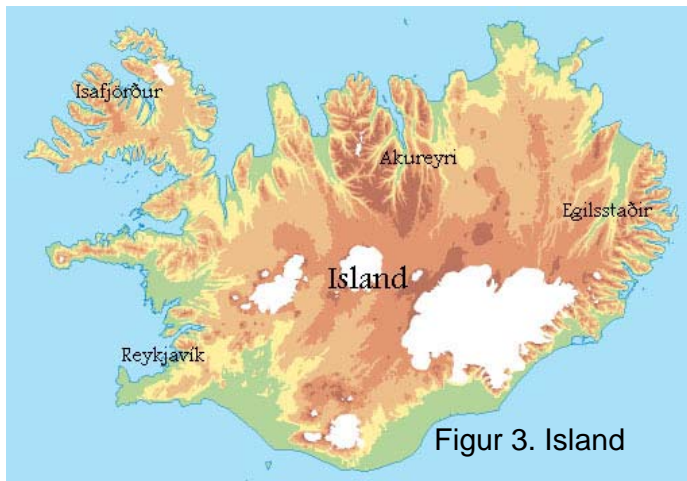
Många av de ursprungliga familjerna bor kvar, även om barnen är borta. Befolkningen har åldrats (Nilsson 2002).

Stora förändringar i världen har varit urbaniseringen, som har haft stor påverkan på barns villkor, men samtidigt har barn och barndomar fått mer uppmärksamhet inom forskningen (Chawla 2002). I ett samhälle utgör barn och ungdomar en stor andel. Att få barn och ungdomar att medverka i samhället är inte bara bra i nuet utan också för framtiden, därför att barnen är framtiden (Driskell 2002).

DET ISLÄNDSKA SAMÄLLET

yta sjö, 11 % är glaciär och 62 % är ödemark. Reykjavíks yta är 273 km², vilket utgör endast 0,27 % av Islands totalyta (Landmælingar Íslands). Under året 2007 var genomsnittstemperaturen i Reykjavík 5,5 °C (Veðurstofa Íslands 2007).

Island ligger i Nordatlanten och är Europas andra största ö. Huvudstaden på Island är Reykjavík.

År 1907 hade Island 82 506 invånare, vilket 2007 hade stigit till 311 396 (Hagstofa Íslands 2007). Islands yta är 103 000 km², av vilket endast 23 % är bevuxet av vegetation. Därutöver är 3 % av Islands

FAMILJEMÖNSTER

År 2004 hade varje kvinna i medeltal 2 barn, men runt 1960 var samma siffra 4,2 barn per kvinna. Kvinnor har också blivit äldre när de får sitt första barn, 2004 var medelåldern 26 år, att jämföra med 1970 då den var 21 år. Endast 36,3% av alla barn födda på Island 2004 hade föräldrar som var gifta (Hagstofa Íslands 2005:2).

LAGAR OCH REGLER PÅ ISLAND

Flera lagar och regler finns som ska säkra att barn får växa upp i en stimulerande och trygg miljö. Kapitel II i regel nr 225/1995 om förskolors

verksamhet handlar om byggnader, utrustning och lekplatser. I paragraf 5 står till exempel att "vid design av lekplatser ska stor vikt läggas vid mångfald i lek samt enkel skötsel" (Reglugerð um starfsemi leikskóla nr. 225/1995).

Regel nr 942/2002 handlar om säkerhet på lekredskap och lekplatser och deras tillsyn. Reglerna gäller för alla lekplatser både inom- och utomhus, planerade för barns lek. Detta gäller för förskolor, skolor och lekplatser som alla barn har tillgång till, lekplatser vid fritidshem, campingplatser eller andra mötesplatser. Reglerna ska bidra till barns och andras säkerhet genom att se till att alla lekredskap och lekplatser är säkra och underhålls på ett säkert och standardiserat sätt. Konsumentverket har kontroll över att alla lekredskap som finns uppfyller kraven om säkerhet. Socialkontoret för varje kommun måste se till att äldre lekplatser är säkra. Krav finns på att förvaltaren måste ha tillsyn av lekplatserna. Tillsynen måste bestå av tre saker 1) att ha koll på lekplatsen varje dag eller vecka, se om det finns någon risk för vandalism eller förslitning 2) att genomföra skötselkontroller varje till var tredje månad samt 3) att utföra årliga kontroller av yrkesman, för att kontrollera säkerheten på hela lekplatsen Socialkontoret kan ta bort lekredskap som de anser är farliga (Reglugerð um öryggi

leikvallatækja og leiksvæða og eftirlit með þeim nr.942/2002).

I paragraf 92 i barnomsorgslagen nr. 80/2002 finner man reglerna om utomhusvistelsetider för barn. Barn som är 12 år och yngre får inte vara ute (offentligt) efter klockan 20:00 utan vuxens sällskap. Barn mellan 13 och 16 år ska inte vara ute (offentligt) efter klockan 22:00, utom ifall de är på väg hem från en godkänd skola, sport- eller ungdomssammankomst. Under perioden 1 maj till 1 september förlängs utgångstiden med två timmar. Då får barn som är 12 år och yngre vara ute till 22:00 och barn i åldrarna 13 till 16 år vara ute till 24:00. Åldergränsen avser födelseår och inte födelsedag (Barnaverndarlög nr.80/2002).

Några anledningar till att ange utomhusvistelsetider för barn och ungdomar på kvällar är att:

- Tillräcklig sömn är en viktig förutsättning för bra hälsa, välbefinnande och framgång i skolan.
- Människor som är trötta och inte sover räckligt mycket löper större risk att råka ut för en olycka, speciellt när det har börjat bli mörkt.
- Barn och ungdomar som är ute länge på natten löper större risk att börja pröva tobak, alkohol och narkotika.

(Umboðsmaður barna, 2007:2)

RESULTAT

FUNDERINGAR OM LEKPLATSER

När man letar efter gamla och nya artiklar och insändare i isländska dagstidningar, kan man se att nationen bryr sig om sina lekplatser.

Den 7 september 1916 skrev en orolig mamma i Reykjavik att efter en tragik olycka då ett barn dog är hon väldigt orolig för var barn som bor i Reykjavik kan leka och då speciellt på sommaren. Varje år ökade trafiken i Reykjavik och de få lekplatser som fanns hade anlagts av kvinnors rättighetsförening och ingen tog hand om underhållet. Hon skrev också om att det skulle vara bra att ha kontrollörer på lekplatserna så att barnen kan vara trygga (Barnaleikvellir 7 september 1916).

Ett "märkligt förslag" hade enligt morgontidningen godkänts av kommunen den första maj 1937. Det var ett förslag om att anlägga fler lekplatser i Reykjavik och att förbättra de lekplatser som fanns (Barnaleikvellir í höfuðhverfum bæjarins 1 maj 1937).

Den 12 november 1943 skrev en förälder i Reykjavik om sin oro för alla de barn som leker ute på gatan med sina slädar när det snöar. Polisen hade försökt att stänga av några gator i Reykjavik så att barnen skulle kunna leka, men Reykjavik var inte längre som "för några år sedan", när det inte fanns lika mycket trafik. Föräldern frågar varför det inte finns några möjligheter att åka släde på lekplatserna (Víkverji skrifar 12 november 1943).

Den 1 september 1944 förekom ännu en artikel om lekplatser i Reykjavik. Där stod hur bra lekplatserna var och hur många barn som använde dem (Skemmtigarðar og leikvellir bæjarins 1 september 1944).

Den 8 november 1947 fanns en intressant artikel om att en dansk specialist hade kommit till Island och undersökt lekplatserna i Reykjavik. Han hade kommit med förslag på var man skulle kunna bygga nya lekplatser och hur många lekplatser som saknades. Han hade också föreslagit hur man skulle ställa upp lekredskap, och vilka lekredskap som saknades. Han ansåg också att allt gräs och all vegetation måste bort från lekplatserna därför att de hindrar barn från att leka fritt på dem (Barnaleikvallamálin rædd í bæjarstjórn 8 november 1947).

Nu i början av 2008 har det också förekommit några artiklar där människor skriver om sin oro över lekplatser.

Fredagen den 11 januari 2008 skrev Haraldur Ólafsson boende i Reykjavik om att han var väldigt orolig för att kommunen tänkte ta bort en lekplats i hans område och istället bygga hus. Detta är en av få öppna platser i området och de som bor där ville enligt honom hellre att den skulle bli större och restaureras. Det är många som använder denna lekplats och det är inte värt att ta bort den för att bygga bostäder för kanske 10 personer (Haraldur Ólafsson 11 januari 2008).

En mormor i Reykjavik skrev den 16 januari 2008 att "Vi pratar mycket om att barn tillbringar för mycket tid inomhus framför TVn. Många barn rör sig för lite. Visst skulle de tillbringa mer tid utomhus om det fanns fler platser för barn att leka på i närheten av deras hem. Lekplatser och fotbollsplaner blir allt färre och antagligen tas ännu fler bort i framtiden. För några år sedan brukade barn vara utomhus nästan hela sin fritid, och det var kort väg till närmaste lekplats där det fanns gungor, gungbräda, sandlåda, klätterställning och en rimligt hög rutschbana, något som man inte ser idag. På dessa platser träffades barnen och lekte olika lekar som barn idag inte längre känner till. Om barn vill träffast och leka idag, måste de vara med i

en förening som man måste betala för och boka i förväg. Självklart ändras mycket med tiden men detta är tillbakagång tycker jag" (Velvakandi – Dagbók 16 januari 2008).

Den 2 februari 2008 skrev Sigurlaug Knudsen Stefánsdóttir som bor i Reykjavik om osäkra lekplatser i hennes bostadsområde. "Lekplatserna i mitt bostadsområde har nu länge varit i ett dåligt skick. Det räcker inte att lekplatserna ser förskräckliga ut de har också blivit farliga för de barn som har otur att gå dit. Krossade flaskor, massor av skräp och träbitar från staketet ligger överallt. Sandlådan är full av kattbajs och järnskräp kommer upp från jorden som barn kan komma och springa på" Hon pratar också om att en gång förra sommaren kom några för att rensa på lekplatsen men de tog endast bort det största skräpet och lämnade järnskräpet och staketet. "Nu när min pojke inte får plats på en förskola är lekplatserna ännu viktigare för honom och nu är de i så hemskt skick att vi inte kan använda dem" (Sigurlaug Knudsen Stefánsdóttir 2 februari 2008).

Den 4 februari 2008 svarade Örn Sigurðsson på Sigurlaug's artikel. Örn jobbar på miljöförvaltningen hos Reykjaviks kommun.

"Det är min avdelning som ska se till att lekplatserna är säkra och då tar konstruktions- eller trädgårdsavdelningen hand om reparationer. Detta

är en öppen lekplats och de behöver kommunen inte ha staket runt eftersom föräldrar inte ska lämna barnen ensamma där. Alla lekplatser i staden ska vara kontrollerade varje år och då skulle vi ha märkt detta dåliga skick, men lekplatserna är väldigt många det kan hända att någon lekplats har glömt bort över en sommar” (Örn Sigurðsson 4 februari 2008).

Den 10 februari 2008 skrev Hálfdan Henrysson, ”Det finns speciella regler om säkerhet på lekredskap och lekplatser. Dessa regler ska öka barns säkerhet, reglerna infördes 27 december 2002. Det är därför otroligt hur vissa kommuner kan ignorera dessa regler och barnens säkerhet. Vi hoppats att denna diskussion kommer att öppna kommunernas ögon” (Hálfdan Henrysson 10.februari 2008).

Den 24. april 2008 beskrev Hlynur Orri Stefánsson den fara som kan skapas när områden är nybyggda och människor flyttar dit innan lekplatserna är färdiga. ”Lekplatserna är det sista som görs i nya bostadsområden och ofta står de där länge ofärdiga efter att alla har flyttat dit. Dessa platser är ofta farliga för barnen i området, där finns även lekredskap som det inte har funnits tid till att sätta upp och kan utgöra stor fara. Det skulle hellre vara något av det första som man gör i ett nytt

Figur 4. Farliga lekplatser

bostadsområde att göra lekplatserna säkra för barnen” (Hlynur Orri Stefánsson 26 april 2008).

Den 29 april 2008 skrev Þóra Kristín Þórsdóttir att lekplatserna i Reykjavík inte är i bra skick. ”Nu när jag går med mina barn till lekplatser som jag använde när jag var liten finns där fortfarande samma lekredskap och de har inte fått något underhåll. Det finns inte så många som vill använda lekplatserna och kanske är det därför som de får dåligt underhåll men jag tror att ingen vill leka där därför att de inte underhålls så då blir det ett cirkelargument” skriver Þóra (Þóra Krstín Þórsdóttir 29 april 2008).

Nu den 28 februari 2008 öppnade Reykjavíks kommun en hemsida *1,2 och Reykjavík*. Där kan invånare i Reykjavík skriva kommentarer om vad de tycker behöver åtgärdas i Reykjavík. Det kan vara vad som helst som rör utomhusmiljön. Detta kan vara ett bra sätt att göra skötseln av utemiljön i Reykjavík bättre. Man kan leta efter kommentarer som människor har skrivit om lekplatser och de är väldigt många. Ofta är det människor som tycker att det saknas fotbollsplan eller basketplan, men många kommentarer handlar om vanlig skötsel, ”Jag har inte tillgång till en lekplats som inte har klotter överallt, skräp och sandlåda som inte är full av kattbajs. Lekredskapen är enkla och slitna och kan vara farliga. Det värsta är att det ofta finns

krossat glas på lekplatsen och i sandlådan.” Sådana kommentarer är väldigt vanliga och kommer från alla delar av Reykjavík. Det är också många som tycker att det saknas bänkar och belysning på lekplatser. Det är mycket som människor anser saknas på deras lekplatser, och de tror ofta att det är därför de inte ser några barn leka där (Reykjavíkurborg, 2008).

SKÖTSEL AV LEKPLATSER

I Reykjavíks kommun är det inte samma avdelning som tar hand om skötseln av lekredskapen respektive av vegetationen. Den avdelningen som tar hand om lekredskapen måste gå igenom omfattande processer om de behöver förnya lekredskapen. Avdelningen som tar hand om vegetationen, tar bort ogräs, skräp och utför andra mindre åtgärder, gör detta över sommaren, när alla sommaranställda jobbar hos dem. På Island finns det något som heter arbetsskolan, där alla tonåringar mellan 13 och 16 år kan få jobb hos sin kommun under sommarlovet, då de utför trädgårdsarbete. Den yngsta gruppen jobbar i sitt bostadsområde och därför är det ofta tonåringarna i

området som rensar ogräset på lekplatserna över sommaren.

Enligt Driskell (2002) kan barn visa mer respekt för andra och för sin omgivning om de känner sig socialt integrerade i samhället och känner att de tillhör samhället och är uppskattade för vad de gör. Därför kan det vara bra att de tar hand om skötsel av utemiljön i sitt bostadsområde.

BOSTADSOMRÅDET - HAMRAHVERFI

Hamrahverfi är ett bostadsområde i Reykjavík. Namnet Hamrahverfi är sammansatt av orden *hamar* som betyder klippa och *hverfi* som betyder område.

Hamrahverfi är en del av ett större område som heter Grafarvogur och som har fått sitt namn från viken som området ligger vid.

Grafarvogur består av 8 mindre bostadsområden. "Bostadsområdena i Grafarvogur växte väldigt fort på 80- och 90 talen. Kommunen och invånarna försökte tillsammans ha ambitionen att göra en trivsamt miljö och därför har Grafarvogur en ganska bra miljö jämfört med andra bostadsområden som är från 60- och 70 talen" (Anna L. Guðmundsdóttir & Sólveig M. Heiðberg, 1998).

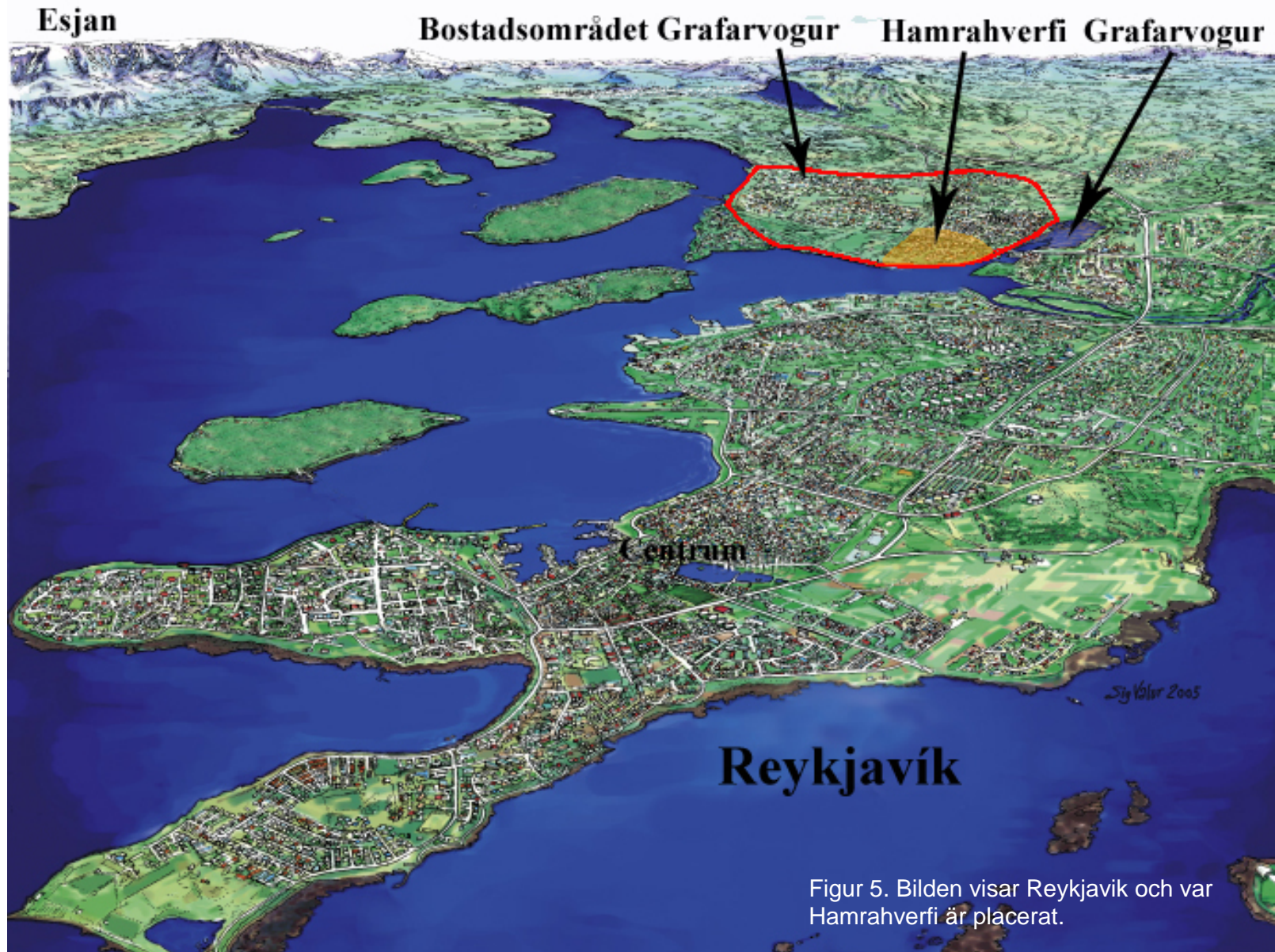
Hamrahverfi är det andra äldsta bostadsområdet i Grafarvogur.

Projekteringsplanen godkändes 1985 och utvecklingen av området började ett år senare. Alla byggnader var färdiga 1992 (Anna L. Guðmundsdóttir & Sólveig M. Heiðberg, 1998).

I Hamrahverfi finns det en grundskola som har klass 1-10 (6-16 år). Där finns en vanlig skolgård. Det finns också en förskola som tar hand om barn i åldern 1-6 år, och de har en lekplats. Det finns åtta offentliga lekplatser som är spridda över området. Det finns också en lekplats utanför fritidshemmet som en gång var någon slags öppen förskola. Nu har de förändrat den och där finns numera ett fritidshem för klass 1-4.

I detaljplanen över Hamrahverfi kan man se var alla lekplatserna var planerade, men där finns inga ytterligare detaljer.

En stor väg Gullinbrú, ligger framför bostadsområdet och leder till andra områden i Reykjavík. Huvudvägen i Hamrahverfi – Lokinhamrar – som går i en cirkel delar området i två delar (se Figur 7 och 8). Vägen leder ingenstans och endast personer som har någonting att göra i Hamrahverfi använder den. Det gör att området inte har mycket genomgående trafik. Hela området är format lite som en cirkel. I mitten ligger flerfamiljshus, skolan, en liten affär, förskolan och en lekplats. I ytterringen finns det villor och sju lekplatser.

Hamrahverfi har bra gångstigar, som leder till andra områden i Grafarvogur och Reykjavík. Gångstigarna knyter ihop alla lekplatserna och hela området. En bra gångstig ligger längs med kusten utanför alla byggnader och vägar, där man har bra utsikt över

Figur 6. Bilden visar Hamrahverfi 1990 och 2007

Reykjavík. Den gångstigen är en huvudgångstig. Det finns inga fler platser som är planerade för utomhusaktiviteter förutom lekplatserna och skolgården, men Hamrahverfi har mycket av öppen orörd natur.

Från Hamrahverfi ser man bra ut över hela Reykjavík. Området ligger ganska öppet och är inte avstängt av andra områden. Omgivningarna är ganska speciella. Det finns stenklippor längst kusten runt området. En bit har inte klippor men där finns en stor väg. Klipporna går hela vägen ner till vattnet längst en stor del av kusten, men på en sida övergår de i en slätt. Området har också hedlandskap. Det kan verka väldigt farligt men barn leker där och enligt vad jag känner till har ännu ingen blivit allvarligt skadad där.

Figur 7. Karta av Hamrahverfi

Figur 8. Kartan visar var bilderna som kommer på kommande sidor är tagna

H1. Grundskolan

H2. Gångstig till lekplats 1

H3. Fritidshem

H4. Gångstig från lekplats 2 till huvudgångstigen

H5. Utsikt från lekplats 3

H6. Det naturliga landskapet i Hamrahverfi

H7. Huvudgångstigen

H8. Gata i Hamrahverfi

H9. Utsikt från lekplats 6

H10. Grön öppen plats i Hamrahverfi

H11. Hamrahverfi

H12. Hamrahverfi

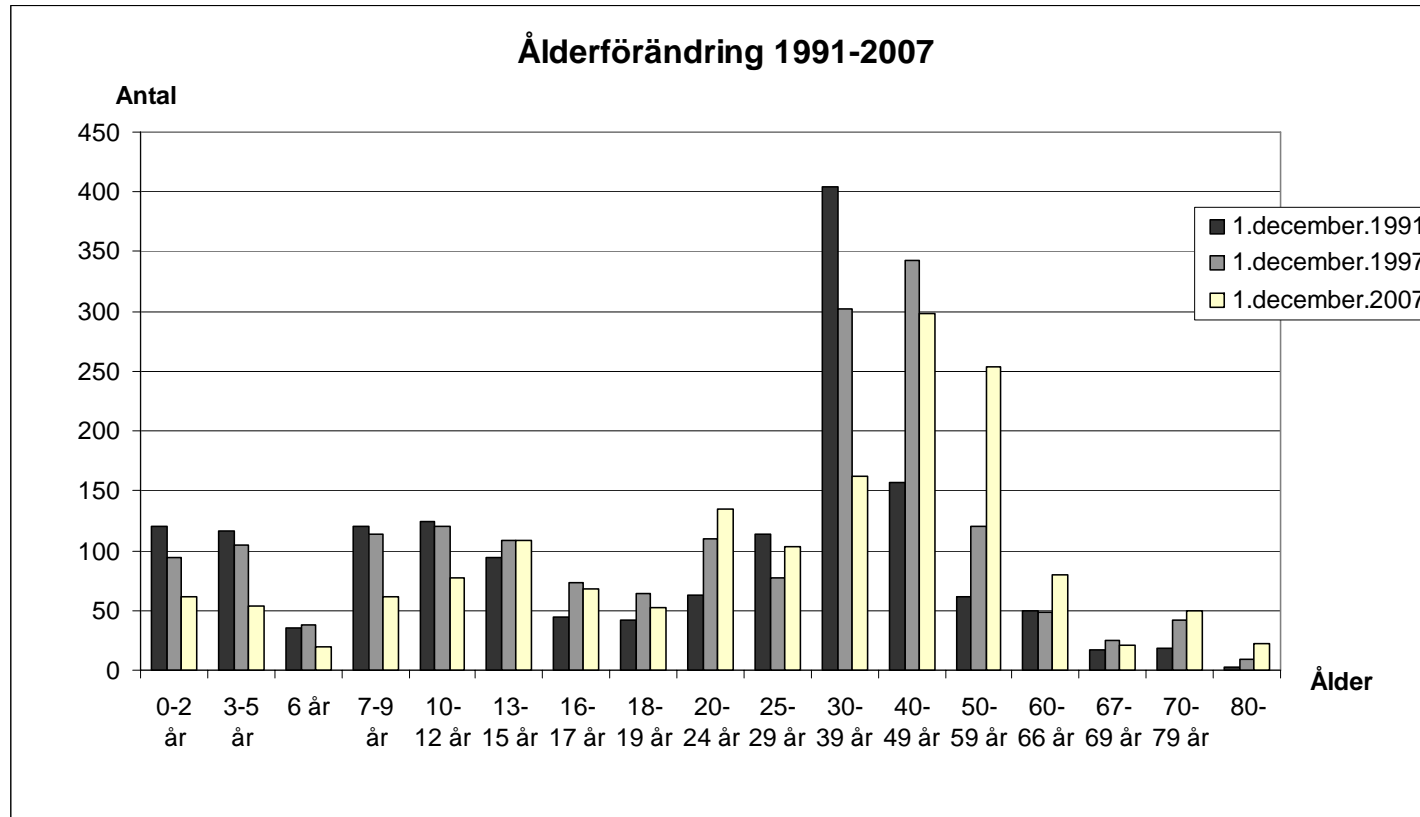

DEMOGRAFI

Reykjavíks kommun har 116 642 invånare men Reykjavíkormrådet har 191 737 invånare, vilket är en ganska stor andel av hela Íslands befolkning som är 312 851 (1 okt 2007). Hela Grafarvogur har 18 262 invånare varav 1626 bor i Hamrahlverfi (Hagstofa Íslands, 2008). År 1991 fanns det 1585 invånare i Hamrahlverfi (Reykjavíkurborg, 1991) och 1997 fanns det 1792 (Reykjavíkurborg, 1997)

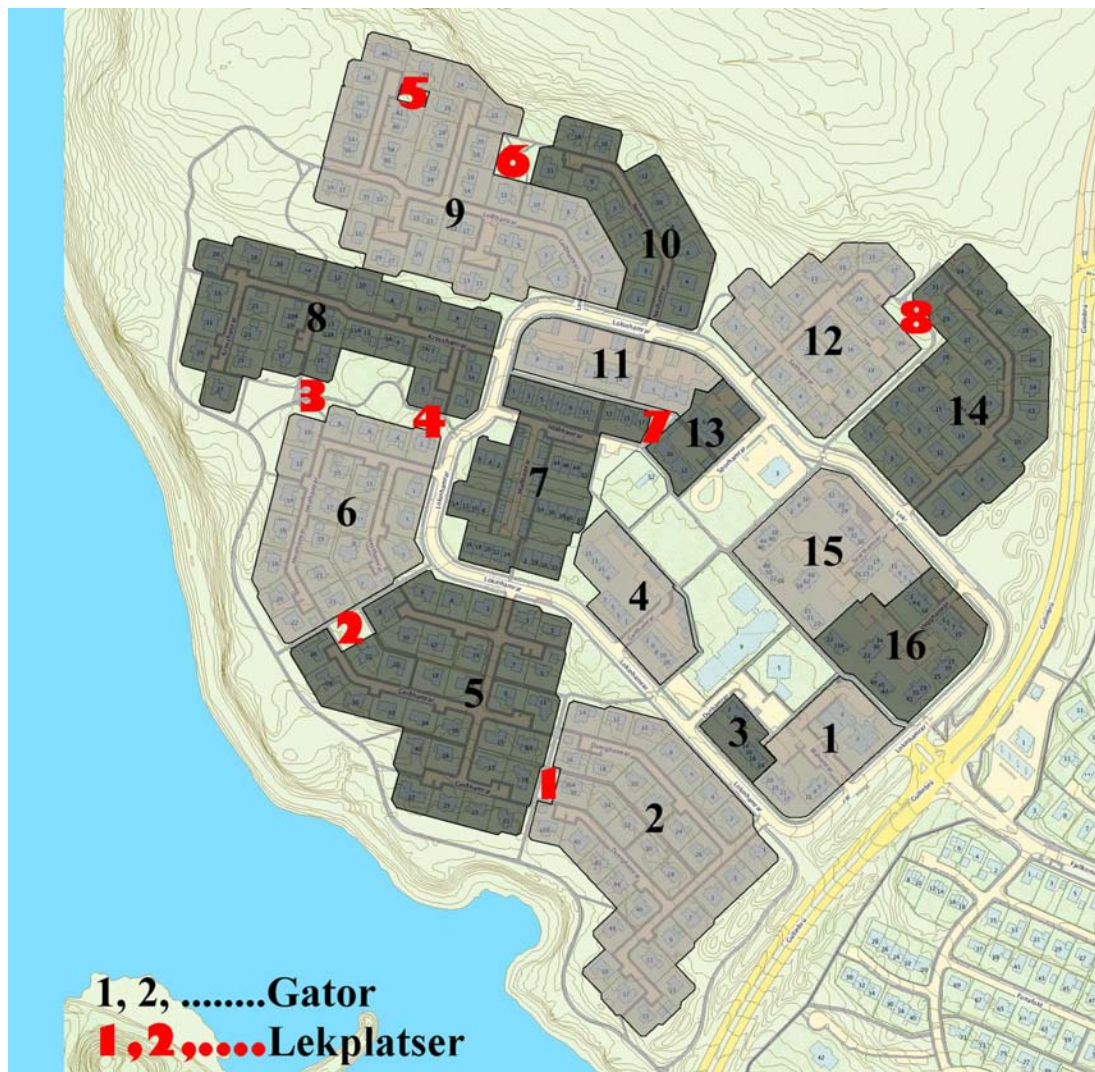
Eftersom alla hus inte var färdiga 1991 så är det inte så konstigt att det fanns fler invånare 1997, men redan 2007 hade alltså invånarantalet minskat. Om vi tittar på figur 9 kan vi se att de som 1991 var i 30-årsåldern med barn under 12 år är nu i 50 årsåldern med barn över 20 år. Den åldersgrupp som ändrats minst är tonåringarna, som är ungefär olika många idag.

Figur 9. Histogrammet visar hur åldern på invånarna i Hamrahverfi har förändrats under 16 år.

1	Bláhamrar
2	Dverghamrar
3	Dyrhamrar
4	Geithamrar
5	Gerðhamrar
6	Hesthamrar
7	Hlaðhamrar
8	Krosshamrar
9	Leiðhamrar
10	Neshamrar
11	Rauðhamrar
12	Salthamrar
13	Sporhamrar
14	Stakhamrar
15	Svartamrar
16	Vegghamrar

Figur 10. Kartan visar Hamrahverfi med lekplatserna samt gatorna, deras namn och hur mycket bebyggelse som finns runt dem.

	0-5 år	6-12 år	13-18 år	Sammanlagt
1. Bláhamrar	11	4	2	17
2. Dverghamrar	10	12	12	34
3. Dyrhamrar	5	7	3	15
4. Geithamrar	0	9	9	18
5. Gerðhamrar	7	12	16	35
6. Hesthamrar	2	9	14	25
7. Hlaðhamrar	4	4	27	35
8. Krosshamrar	3	7	8	18
9. Leiðhamrar	8	21	35	64
10. Neshamrar	3	9	6	18
11. Rauðhamrar	15	17	20	52
12. Salthamrar	6	7	12	25
13. Sporhamrar	6	7	4	17
14. Stakhamrar	2	9	13	24
15. Svarthamrar	19	12	14	45
16. Vegghamrar	13	13	4	30

Figur 11. Tabellen visar hur många barn i olika åldersgrupper som bor längs varje gata.

När man ser på områdets demografi kan man inte oväntat se att de flesta barnen bor vid de största gatorna. Större delen av de yngsta barnen bor längst de gator som har mindre lägenheter men på gator där det finns större villor är barnen äldre. Det tolkar jag som att mer förändringar och omflyttningar sker i de mindre lägenheterna och där kan yngre föräldrar bo som inte har råd att köpa stora villor.

LEKPLATSERNA

I Hamrahverfi finns det åtta allmänna lekplatser, spridda över hela området (figur 12). Samtliga lekplatser har ganska bra förbindelser till gångstigar i området och även till varandra. Även om lekplatserna alla ligger i samma bostadsområde har deras omgivning ganska skiftande karaktär.

Jag tycker att lekplatsernas omgivning blir skönare med åren, när träden blir större och vegetationen växer upp såväl på lekplatserna som på privata tomter runt omkring. När området var nytt låg det i utkanten av Reykjavik, men nu finns ett nytt område som ligger runt omkring. Detta gör också tillsammans med växande vegetation att det inte blåser så mycket på lekplatserna, något som annars kan vara ett stort problem på Island.

Lekplatserna fick sin placering redan i områdets tidiga planering, men i de planeringarna finns det inga fler detaljer om lekplatsernas utformning. Lekplatserna är inte alla ritade på en gång, utan har projekterats efter det att alla byggnader är klara runt omkring, men de flesta av dem är från 1991.

Även om det innebär att det är olika människor som har ritat lekplatserna, ser de ändå ganska lika ut, vilket kan bero på att under denna perioden köpte kommunen lekredskap endast från en tillverkare och där fanns inget större utbud. Det är kanske bra att lekplatser i samma område har något gemensamt men de behöver inte alla försörja samma lilla åldersgrupp på cirka 2 till 6 år, som lekplatserna verkar göra i Hamrahverfi.

Figur 12. Bilden visar lekplatsernas placering i området

LEKPLATS 1

Lekplatsen är ritad av landskapsarkitekt Pétur Jónsson 1991 och anlagd samma år.

Lekplatsen ligger i ganska kraftig lutning, den är inte stor och där finns endast en gunga och en sandlåda. Den har väldigt fin omgivning och är ganska avskärmad även från trafik. Det finns många gångstigar runt om lekplatsen, vilka leder både till huvudgångstigen och Lokinhamrar. Denna lekplats verkar inte vara anpassad för barn med handikapp. Där finns inga hårdgjorda ytor och lutningen försvårar framkomligheten ytterligare. Lekplatsen verkar inte ge mycket plats för fri lek och där finns endast ett fåtal lekredskap. Där fanns inga barn vid observationerna varken 2005 eller 2007.

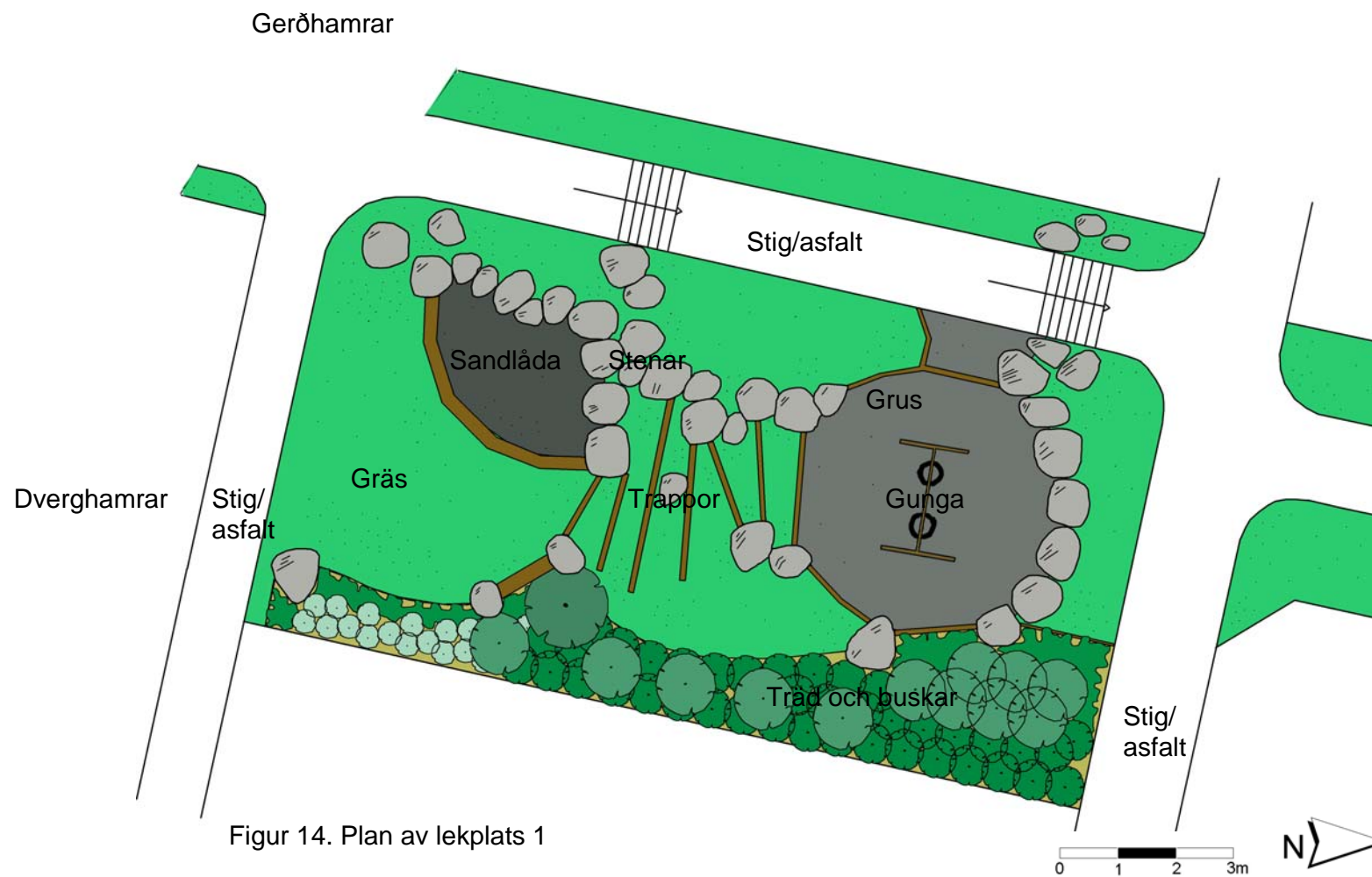
Det som fanns på originalritningen fanns också på lekplatsen 2005 förutom en parkbänk som fanns på ritningen. Inga ytterligare förändringar hade gjorts till 2007. Lekplatsen är i ganska bra skick, men där finns lite klotter på gungorna som inte fanns 2005 och både gungställning och sandlåda skulle behöva målas, även om ingenting ser ut att vara i väldigt dåligt skick.

Figur 13. Lekplats 1, 2007

Figur 15. Lekplats 1

LEKPLATS 2

Av ritningarna framgick inte vem som hade ritat den här lekplatsen eller vilket år, men troligen är den från 1991.

Lekplatsen är ganska stor och har de flesta av de vanliga lekredskapen. Den är ganska väl inramad och har bra gångstigsförbindelser både till huvudgångstigen och Lokinhamrar. Den verkar vara placerad på en väldigt lugn plats vilket accentueras av vegetationen. Denna lekplats är inte anpassad för barn med rörelsehinder, eftersom den saknar hårdgjorda ytor där man kan ta sig fram med rullstol, men den har större möjligheter än lekplats 1, eftersom den inte är placerad i lutning. Lekplatsen har möjligheter för barn att leka fria lekar och har även en liten kulle som kan användas som pulkabacke på vintern. Där fanns barn som lekte vid observationen 2005.

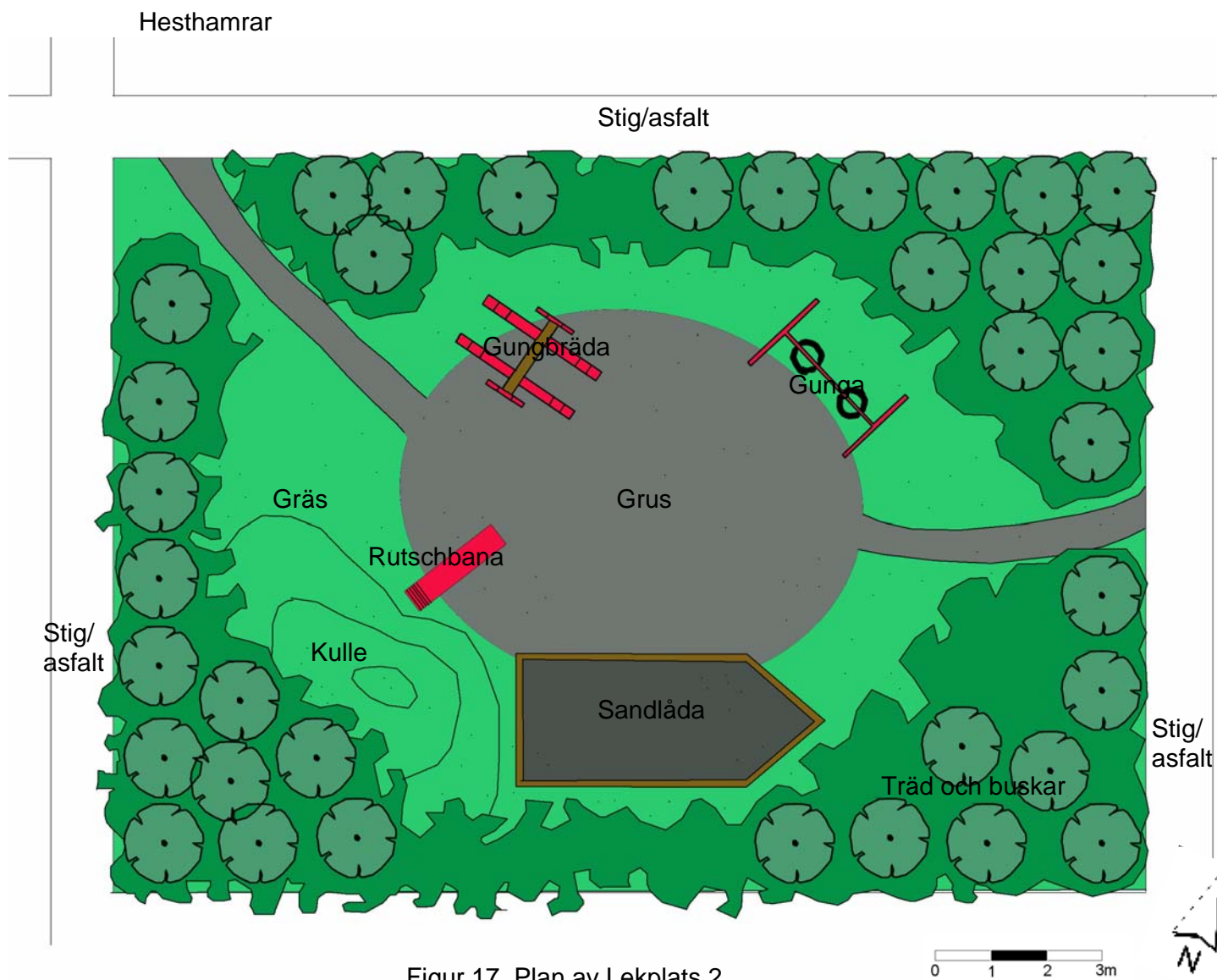
2005 fattades ett gungdjur och en parkbänk som fanns på originalritningarna, 2007 hade nya gungor satts dit och gungbrädan tagits bort. 2005 fanns behov av att måla alla lekredskapen men när de nu har tagit bort gungbrädan och satt dit nya gungor måste endast sandlådan och rutschbanan målas. Det finns klotter på rutschbanan som inte fanns där 2005. Det har börjat växa ganska mycket gräs över

grusstigarna så att man inte längre kan vara säker på var de börjar och slutar.

Figur 16. Lekplats 2, 2005

Figur 17. Plan av Lekplats 2

0 1 2 3m

Figur 18. Lekplats 2

LEKPLATS 3

Lekplatsen är ritad av landskapsarkitekt Þórólfur Jónsson 1991 och anlagd samma år.

Lekplatsen består till ganska stor del av öppna ytor. Den är placerad vid huvudgångstigen där man har en ganska bra utsikt över naturen och också över Reykjavík. Det finns många gångstigar runt omkring som går igenom lekplatsen och delar upp den i olika bitar. Dessa gångstigar är asfalterade och därför kan barn i rullstol komma in på lekplatsen men runt om alla lekredskapen är det däremot grus. Lekplatsen verkar erbjuda stora möjligheter till lek eftersom den har stora ytor. Där fanns inga barn vid observationerna, förutom några barn som sprang igenom lekplatsen på gångstigarna.

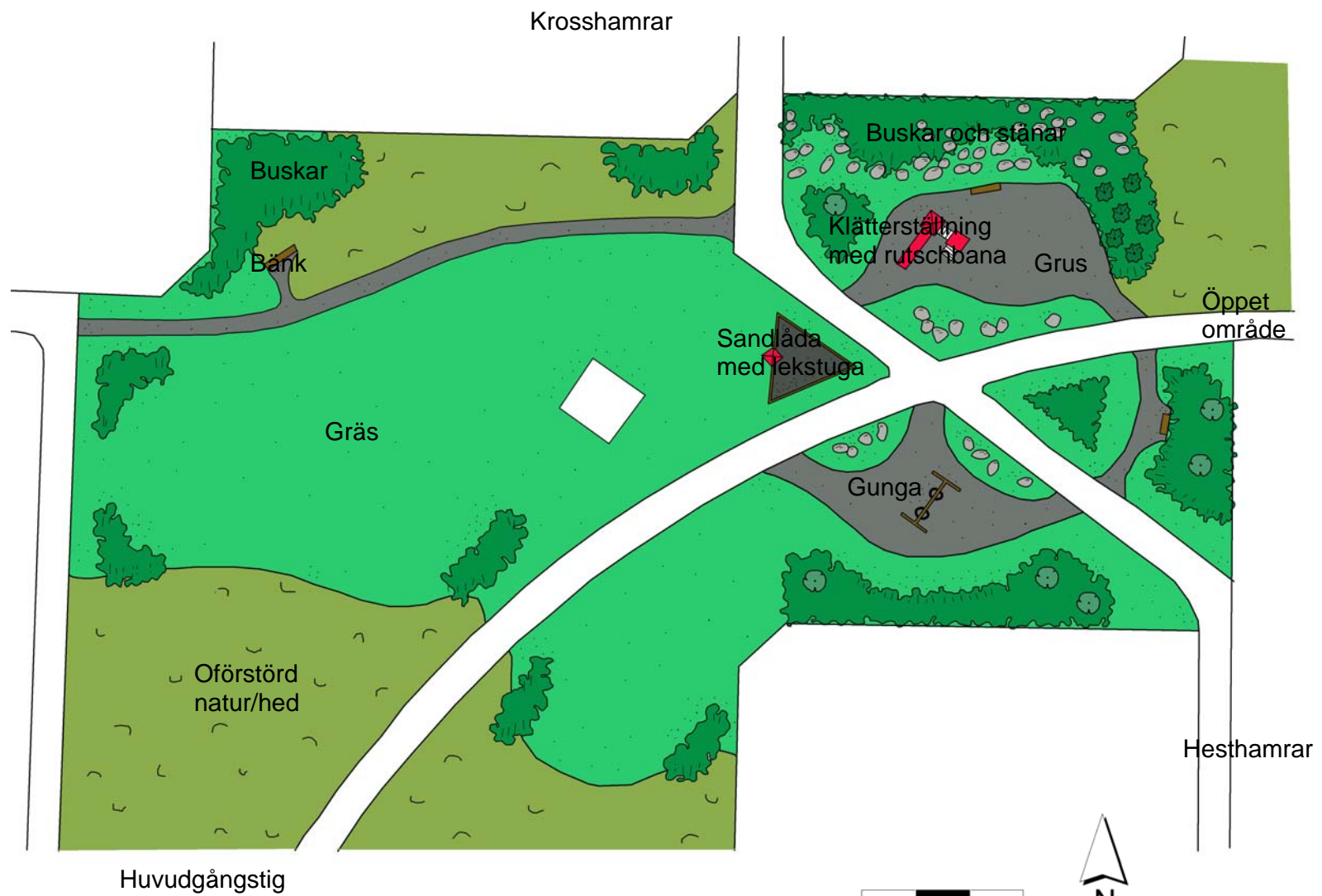
Allt som fanns på originalritningarna fanns på lekplatsen 2005 och till 2007 hade ingenting ändrats. Alla lekredskapen ser lite slitna ut, vilket kanske kan åtgärdas genom målning. 2007 fanns det klotter överallt vilket kan göra att lekredskapen ser ut att vara i värre skick än de egentligen är.

Figur 19. Lekplats 3, 2005

Figur 20. Plan av Lekplats 3

Figur 21. Lekplats 3

LEKPLATS 4

Lekplatsen är ritad av Selma Bjarnadóttir 1991 och byggd samma år.

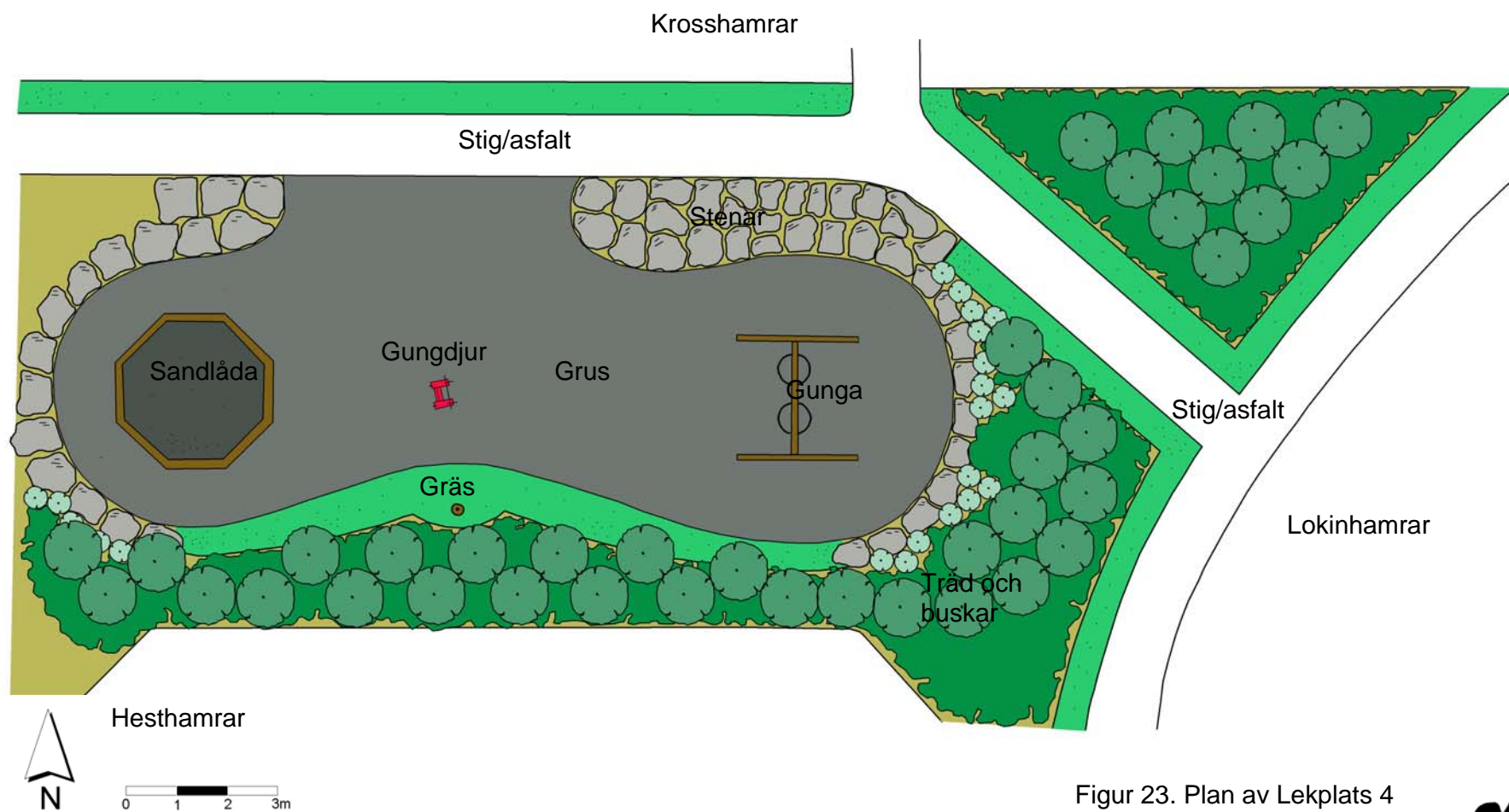
Lekplatsen är medelstor och ganska öppen, placerad ganska nära huvudvägen – Lokinhamrar – och kan störas av buller från biltrafik, men samtidigt ligger den nära till gångstigar som många använder och har en intressant gångstig som leder till lekplats 3 och som är ganska lugn. Det är grus över hela lekplatsen och därför kan inte barn i rullstol använda den. Lekplatsen verkar vara ganska enkel. Inga barn var där och lekte vid observationstillfällena.

Allt finns med på lekplatsen som finns på ritningen och inga förändringar hade gjorts mellan 2005 och 2007. Lekplatsen är i ganska bra skick, men sandlådan skulle behöva målas och det finns lite klotter. 2007 hade gräset börjat växa lite mer i gruset.

Figur 22. Lekplats 4, 2007

Figur 23. Plan av Lekplats 4

Figur 24. Lekplats 4

LEKPLATS 5

Lekplatsen är projekterad av landskapsarkitekt Þórólfur Jónsson 1992 men inte byggd förrän runt 1994

Lekplatsen är liten och ligger isolerad från andra grönområden. Det finns inga bra gångstigar runt omkring och den är placerad i slutet av en återvändsgränd. Samtidigt känns den liten och trevlig. Det är grus och gräs på hela lekplatsen och inte alls bra för barn med rörelsehinder. Även om lekplatsen är liten verkar den vara intressant för lek. Det fanns dock inga barn som lekte där vid observationerna.

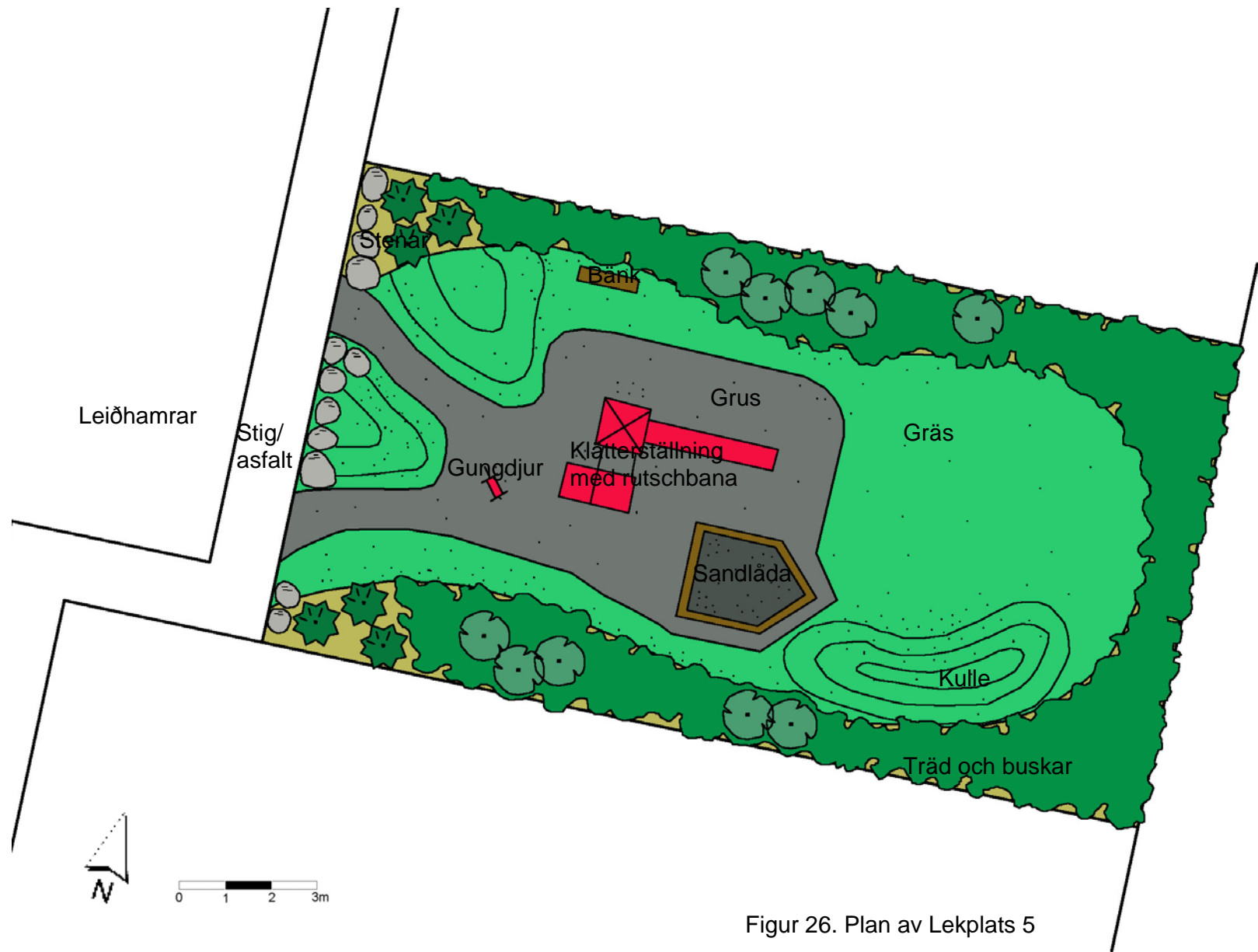
Lekplatsen ser ut som på originalritningarna och har inte heller förändrats något mellan 2005 och 2007. Den ser ut att vara i bra skick men skulle behöva målas lite. Det finns inte lika mycket klotter på den här lekplatsen som på de andra och 2007 hade de även rensat bort det lilla klotter som fanns 2005.

Figur 25. Lekplats 5, 2005

Figur 26. Plan av Lekplats 5

Figur 27. Lekplats 5

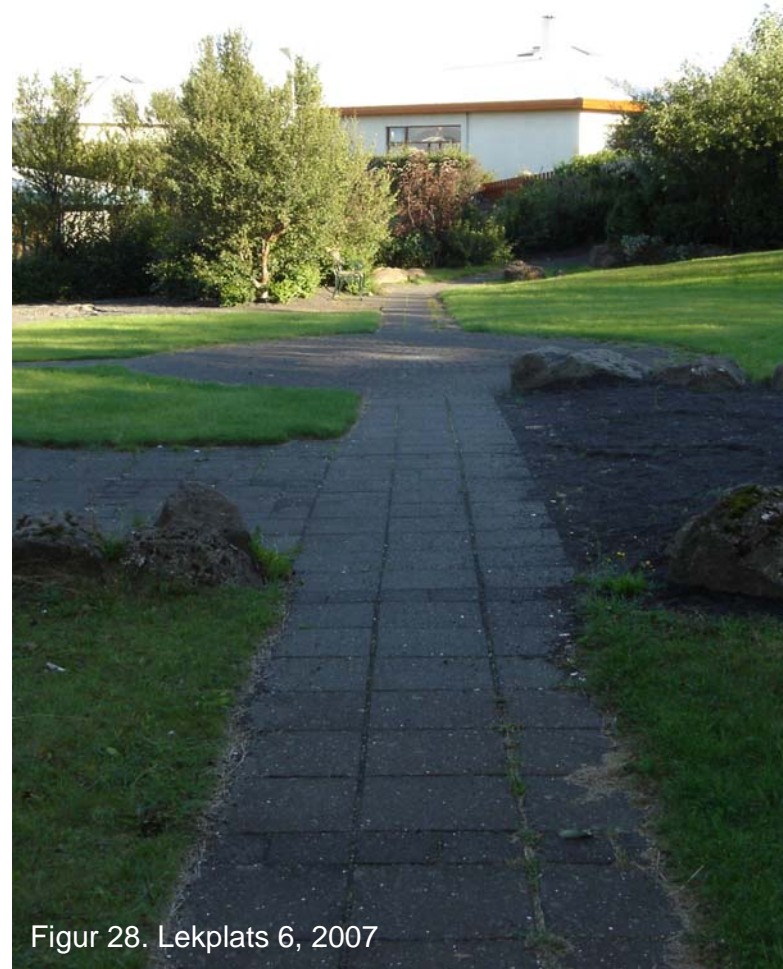

LEKPLATS 6

Lekplatsen är ritad av landskapsarkitekt Helga Aðalgeirsdóttir 1992 och byggd samma år.

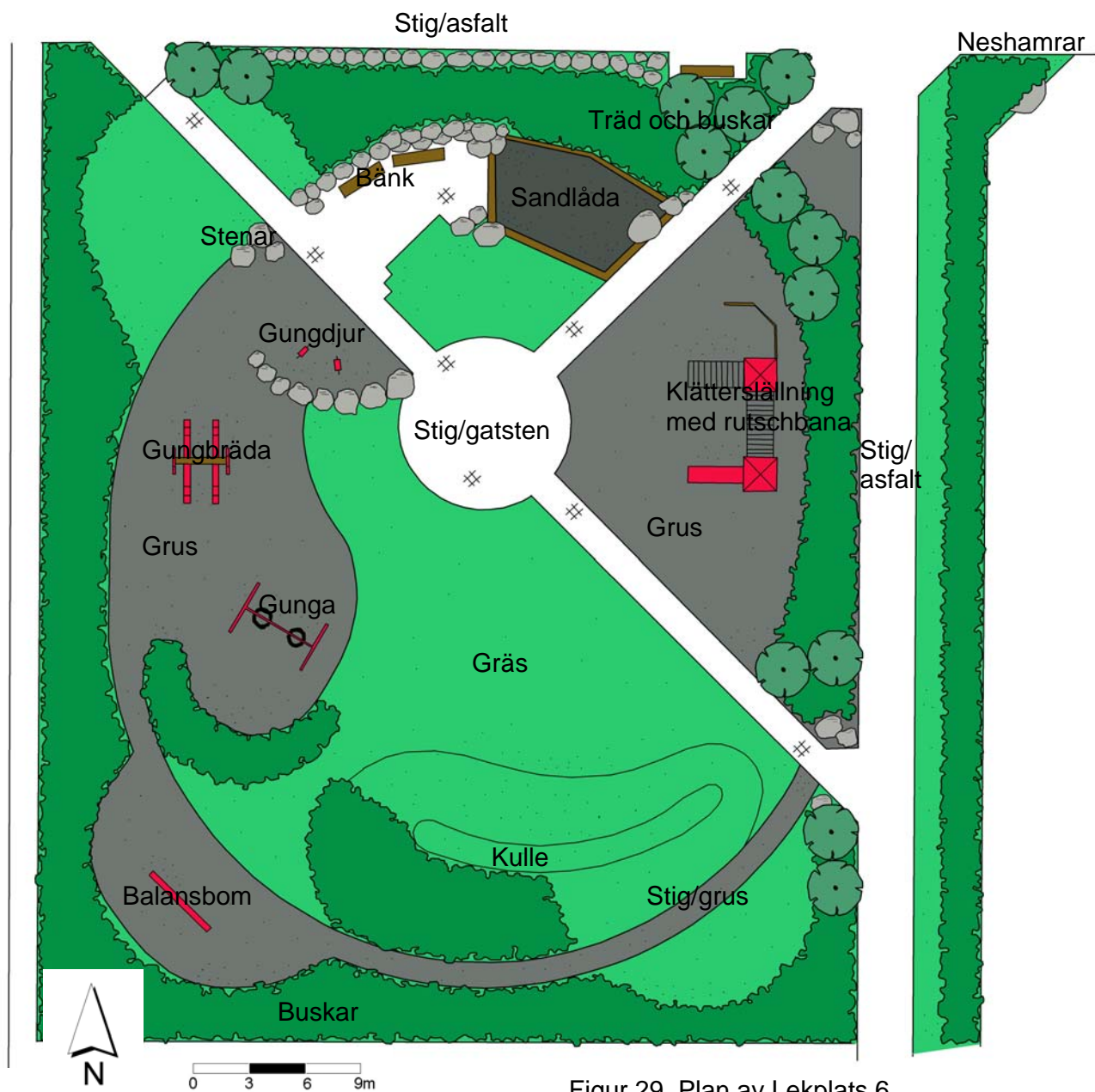
Lekplatsen är stor och innehåller ganska många lekredskap. Den är avstängd från biltrafik, man har utsikt över Grafarvogur och lekplatsen är öppen mot klippor där barn också leker. Här kan en rullstol komma in och fram till sandlådan men det finns grus runt omkring andra lekredskap. Denna lekplats har mycket att erbjuda och barn kan hitta på många saker själva. Både 2005 och 2007 observerades barn som lekte på lekplatsen.

Från originalritningen fattats gungdjur och bollvägg. Mellan åren 2005 och 2007 har de tagit bort den stora klätterställningen med rutschbanan. Alla lekredskapen ser ut som om de skulle behöva målas och på klätterställningen finns en lekstuga med mycket skräp. 2007 såg lekplatsen ganska tom ut när de hade tagit bort det största lekredskapet.

Figur 28. Lekplats 6, 2007

Figur 29. Plan av Lekplats 6

Figur 30. Lekplats 6

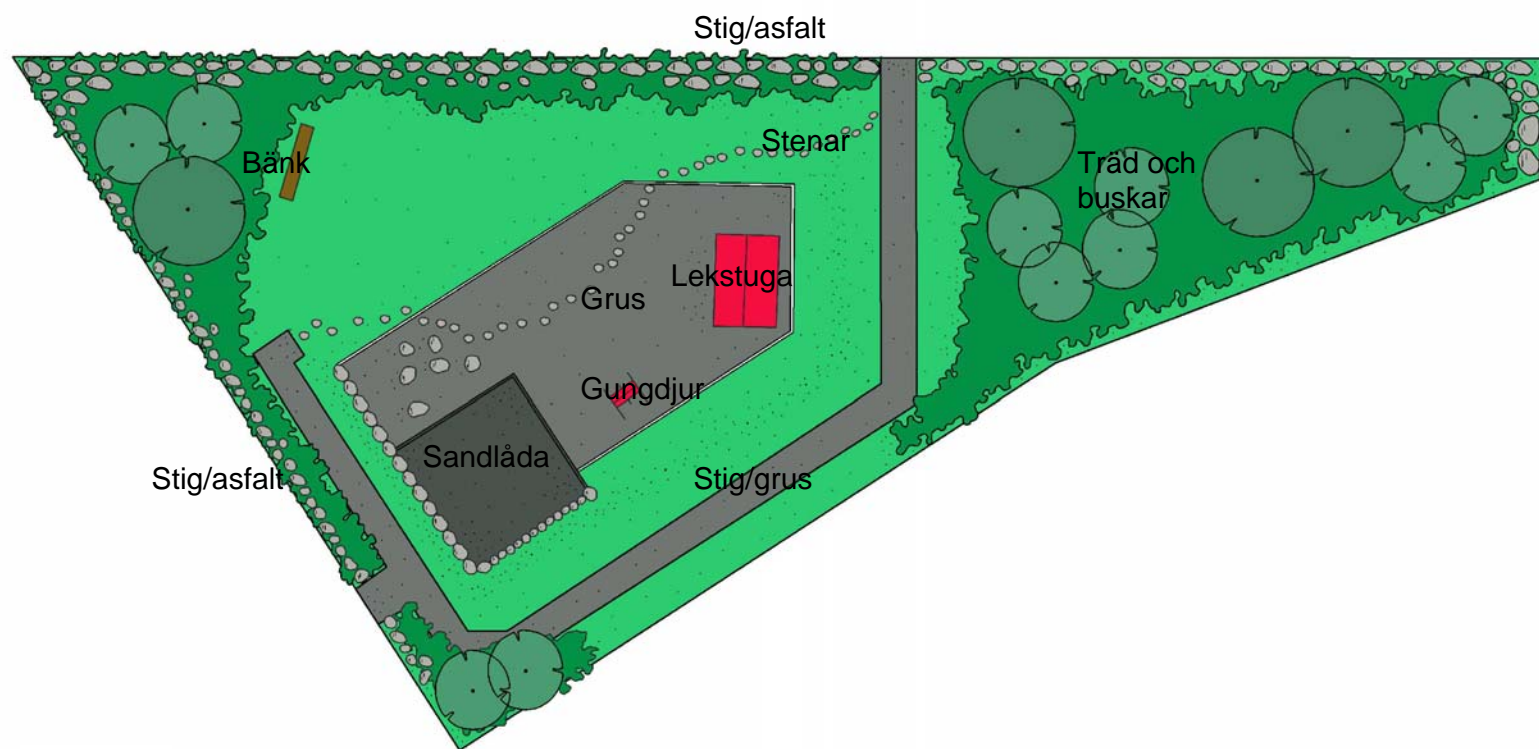
LEKPLATS 7

Lekplatsen är ritad av landskapsarkitekt Margrét Sigurðardóttir 1993 och anlagd samma år.

Detta är en liten lekplats men mycket använd av barn som går förbi på väg till skolan och förskolan. Lekplatsen är bra placerad eftersom det finns många barn som passerar platsen. Detta är den enda offentliga lekplatsen i den inre ringen av området och på gångstigen som många barn måste ta på väg till skolan. Lekplatsen har grusstigar som är ganska smala och därför inte är anpassade för rullstol. Vid observationerna fanns dock inga barn som lekte på själva lekplatsen men däremot många barn som lekte runt omkring den.

I jämförelse med originalritningen saknas en liten koja, men den har aldrig funnits där. Allt har varit detsamma under åren. Lekplatsen har börjat se ganska sliten ut, och där det ska finnas gräs finns numera bara lera. Det finns också skräp i sandlådan och ganska mycket klotter på lekredskapen.

Figur 32. Plan av Lekplats 7

Figur 33. Lekplats 7

LEKPLATS 8

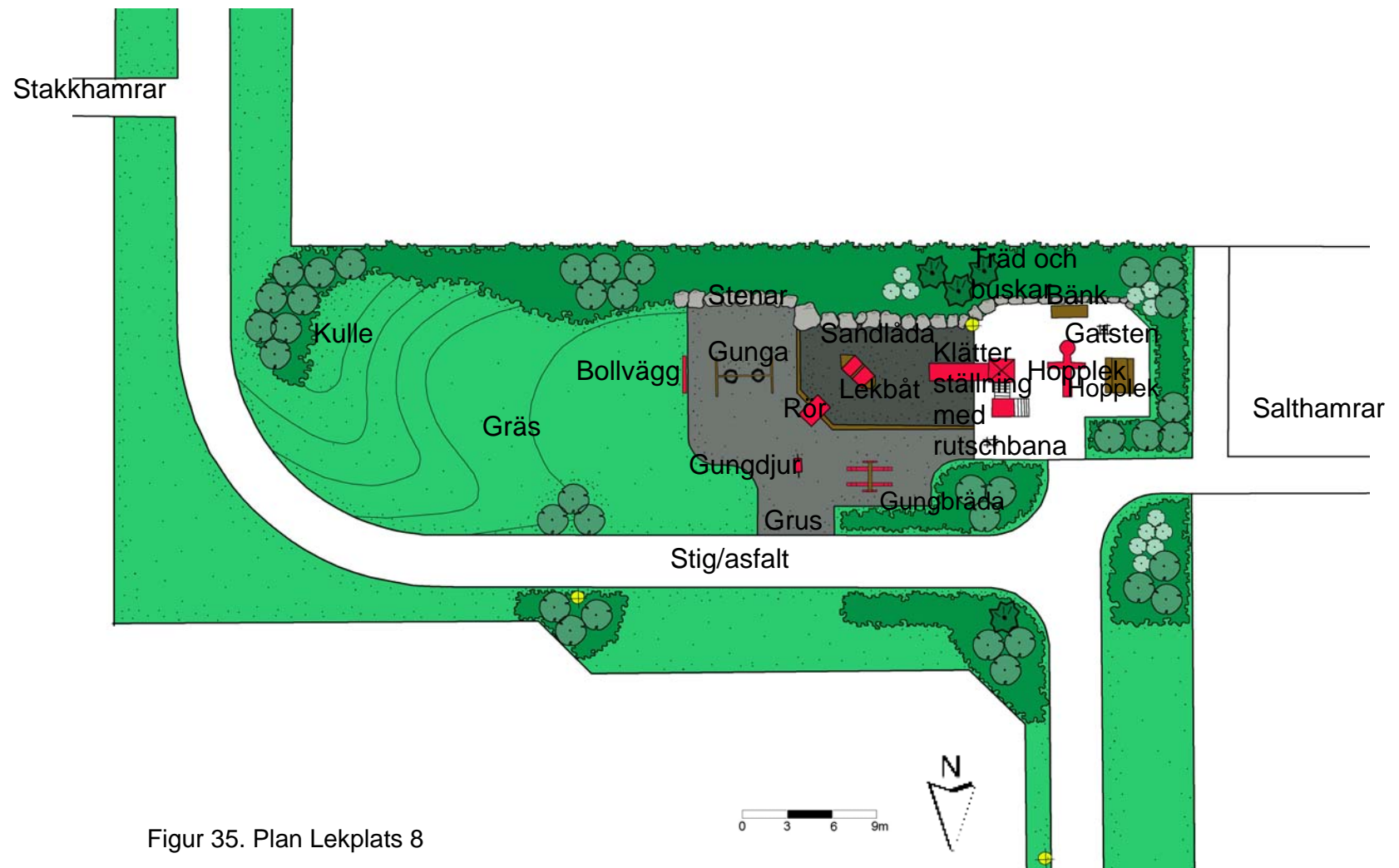
Lekplatsen är ritad av Landskapsarkitekt Yngvi Þór Loftsson 1993 och anlagd samma år.

Detta är en medelstor lekplats. Den ligger inte vid huvudgångstigarna så därför finns risken att inte alla känner till denna fina lekplats. Det är den enda lekplatsen som planerats så att rörelsehindrade barn skulle kunna komma intill ett större lekredskap, en klätterställning men den har aldrig satts upp. Denna lekplats har mycket att erbjuda och ger många möjligheter. Det fanns barn som lekte på lekplatsen vid observationen 2005.

Vid en jämförelse med originalritningen syns att det fattats en medelstor klätterställning med rutschbana och en hopplek. Mellan 2005 och 2007 har de tagit bort gungdjuret. Det finns lite skräp och en del klotter på lekredskapen, något som har ökat från 2005 till 2007.

Figur 35. Plan Lekplats 8

Figur 36. Lekplats 8

INTERVJUER

TJEJ – 9 ÅR

Den nioåriga tjejen har bott i området sedan hon var 6 år gammal. Det var intressant att höra vad hon hade att berätta om lekplatser.

"Lekplatser som inte har gungor är tråkiga".

"Jag tycker att det är roligt med sandlådor men de är ofta fulla av kattbajs och därför använder vi dem inte. Men det gör ofta de yngre barnen som inte kan se bajsen"

"Min drömllekplats måste ha gungor, sandlåda, rutschbana, slott och gungbräda" Hon önskar sig med andra ord ingenting som inte redan finns på de vanliga lekplatserna.

"När jag och mina vänner leker till exempel djurlekar, då använder vi hellre naturplatser – inte lekplatserna". "Jag använder lekplatserna som ligger nära mitt hem och nära mina vänners hem"

"Om det finns tonåringar på lekplatserna då går vi inte dit, för de kanske sitter och röker".

TJEJ – 15 ÅR

Den 15 åriga tjejen har bott i området i hela sitt liv. Hon berättar att hon har slutat använda lekplatserna, men att hon använde dem mycket när hon var liten. "Vi stannar hellre inomhus", säger hon om att hon inte längre använder lekplatser. Hon tycker inte att lekplatserna passar hennes åldersgrupp, utan är mest för de yngre barnen. Hon är inte heller intresserad av att leka längre. "För några år sedan var vi kanske utomhus och lekte på skolgården". Då spelade de bollspel eller bara pratade och tittade på killarna som spelade bollspel. "Jag har heller inte så mycket tid att leka, för jag måste göra läxorna och så tränar jag 5 gånger i veckan."

Hon berättade också att hon bara har använt lekplatser som ligger nära hemmet. "Jag tror inte heller att jag någonsin har använt de här två" sa hon och pekade på kartan på de två lekplatserna som ligger längst bort från hennes hem. "Det här är hund-lekplatsen, där vi inte alltid kunde vara eftersom där fanns en stor hund som vi var rädda för".

SMÅBARNISMAMMA – 25 ÅR

Den 25 åriga mamman som har två barn (tre år respektive ett halvår gamla) har själv bott i Hamrahverfi sedan hon var tio år.

"Oj jag visste inte att det fanns så många lekplatser här i området" var det första hon sa när jag visade henne kartan med alla lekplatserna. "Jag tror aldrig att jag själv lekte på lekplatserna efter att jag flyttade hit när jag var 10 år" Hon berättade att hon däremot ofta var på lekplatserna med barn när hon var barnvakt och då träffade hon kompisar där som också var barnvakter. "Då använde vi ofta lekplatsen utanför fritidshemmet därför att där fanns staket. Där var vi ofta och pratade och barnen lekte" Hon hade bara använt lekplatserna som låg i närheten av hennes hem, barnen hon passade eller kompisar. "Vi lekte så mycket bara på heden".

Nu har hon två barn och bor fortfarande kvar i området. "Jag använder bara lekplatsen som finns bakom mitt hus" sa hon och menar att de andra lekplatserna inte har någonting annat att erbjuda. Men hon tycker att det är lite tråkigt att de har börjat ta bort lekredskap utan att ersätta dem. Hon tycker inte att lekplatserna är så lämpliga för småbarn, eftersom det inte finns någonting de kan göra där på egen hand. Gungor, lekstött och allt annat är för

stort, och sandlådan är så smutsig att hon har skaffat en egen i sin trädgård. "Om det skulle finnas en lekplats som erbjuder lekredskap för yngre barn skulle jag gå dit, även om det skulle vara lite längre att gå. Barnen är ju för små för att gå ensamma".

LANDSKAPSARKITEKTEN PÅ REYKJAVIKS KOMMUN

Landskapsarkitekten som jobbar på Reykjaviks kommun arbetar med alla gröna områden i Reykjavik. Hans arbete rör underhållet av de gröna delarna av lekplatserna och också projekteringen och anläggningen av nya lekplatser.

Det är inte samma avdelning som har hand om skötsel av de gröna delarna och som ansvarar för lekredskapen på lekplatserna men den avdelningen som tar hand om grönytorna tar också hand om att projektera lekplatserna. Efter att ett område har blivit färdigtprojekterat, börjar de att rita lekplatserna, en i taget. Det finns inga planer om att låta samma människor ta hand om att planera hela bostadsområdet samtidigt. "Det är bättre för kommunen att köpa lekredskap från några större entreprenörer som även kan ta hand om underhållet av lekredskapen" sa han och berättade att det inte finns några planer för underhåll eller ersättning av lekredskap. Om lekredskap går sönder helt till exempel för att de är för gamla eller vandaliserade kan det ta flera år att ersätta dem, därför att det måste gå genom en lång process för att få loss pengar. Han tror att det kan vara en bra

idé att ha en plan för underhåll och förnyelse av lekredskapen.

Att lekplatser skulle kunna användas av en bredare åldersgrupp tror han skulle vara bra, men har är däremot inte säker på hur. Nu har de hos kommunen även tänkt sluta ha sandlådor på allmänna lekplatser därför att det är för dyrt att hålla dem rena, berättar han.

Han tror inte att bättre belysning på lekplatserna är någon lösning för att barn skulle känna sig säkrare över den mörkaste vintertiden.

FÖRSKOLEPERSONAL

Den ena informanten ur förskolepersonalen har jobbat där i många år och känner därför till området väldigt bra. Den andra har endast jobbat på förskolan i några månader. "Vi använder lekplatserna, det är roligt för barnen att få ta en liten promenad och få lite omväxling". De säger att de använder lekplatserna mer under sommaren. Då gör de utflykter och stannar på lekplatserna. De brukade använda dem mer för några år sedan än vad de gör nu. De brukade också använda lekplatser över hela området tidigare, men nu använder de endast de som ligger nära förskolan. "Jag är inte säker på om det är för att barnen eller vi i personalen inte är intresserade av att gå eller om det kanske beror på att vi har haft mycket ont om personal". "Det är först nu när jag tänker på det som jag kommer ihåg att många lekplatser har blivit sämre med åren och att lekredskap saknas." De tycker inte att det finns så mycket variation på lekplatserna. De är ofta väldigt bra för de äldre barnen, men för de yngre saknas bra lekredskap. De kan inte själva gå upp för trappor på rutschbanorna, eftersom trappstegen är för stora. Gungorna är också ofta för stora och tunga för de yngre barnen.

DISKUSSION OCH FÖRSLAG

Många studier av och om barn visar att barn har ett stort behov av att leka och det räcker inte att endast leka inomhus. Utomhusleken är också viktig. Utomhus erbjuds så mycket mer än inomhus. Där har barn mer plats, större lekredskap, större möjligheter att komma i kontakt med naturliga material och verkliga saker, större utmaningar, friare lek och mycket mer, vilket bland andra Frost (2005) skriver om. Jag tror därför att det är viktigt att vi har bra utomhusmiljö för barn och ungdomar. Det finns mycket som vi måste tänka på när vi planerar barns utemiljö. Lekplatser måste vara spännande för barnen, så att de själva väljer att komma dit. Barnen måste kunna använda lekplatserna över hela året, inte bara över de tre sommarmånaderna. Föräldrar måste känna att lekplatserna är säkra, både att lekredskapen är bra och att barnen inte riskerar att utsättas för våld. För de yngre barnen som inte kan gå ensamma till lekplatsen, måste lekplatserna göra föräldrar intresserade att av gå dit med sina barn. Som det visar sig i intervjun med småbarnsmamman, pratar hon om att hon använder speciella lekplatser därför att hon tycker de är bra men inte för att hennes barn vill använda den.

Jag tror att det är väldigt viktigt att vi kommer ihåg den grupp av barn som lever med olika handikapp, men de verkar vara lite utanför i planeringen av

Figur 37. Föräldrar måste kunna stanna på lekplatser med sina barn

lekplatser på Island. Det som man kan tänka på är hur stor tillgång till vanliga lekplatser vi vill ge dem.

Tanken om vad barn behöver för sin utomhuslek. Är det färgglada designade lekredskap, eller behöver barnen kanske naturliga platser där de kan låta sin fantasi flöda fritt? Jag tror att vi måste hitta en medelväg och erbjuda både naturliga områden och färgglada lekredskap, det har till exempel Olsson (1995) och Mårtensson (2004) skrivit om.

Det finns många saker som kan påverka ett samhälle över tid. Vissa förändringar i samhället har kanske inte så stor negativ påverkan på barns utomhuslek, det kan ändå innebära att förutsättningarna för barn förändras mycket, såsom nya familjemönster. När ett nytt bostadsområde byggs flyttar ofta många av barnfamiljer och unga föräldrar dit, men med åren förändrats det, när barnen blir vuxna och flyttar bort.

Det är roligt att se hur befolkningens ålder förändras i ett bostadsområde över tid. Om man skulle titta på fler bostadsområden och kanske äldre områden och se hur de förändras när områdena börjar föryngras igen, skulle man kunna göra planer för hur man utvecklar lekplatserna beroende på i vilken fas området är. Om det stämmer som visas i analysen av Hamrahverfis demografi (Figur 9, sida 43), att gruppen tonåringarna generellt sett är den mest stabila måste man tänka på att man borde försöka göra mer för denna grupp av barn.

När jag har läst artiklar och insändare som har skrivits över åren om lekplatser är det väldigt intressant att man kan se att det inte spelar roll om det är 1916 eller 2008, människor oroar sig över samma saker. Det viktigaste är att barnen har en säker och bra plats att leka på utomhus. Och även om det i dag finns många lagar och regler kring

barns utemiljö, lekplatser och utevistelse, verkar det ändå inte som om föräldrar oroar sig mindre. Först var det att det fattades lekplatser men nu verkar det vara svårt att hålla alla lekplatser i ett säkert skick. Jag tror att vandalism och för lite pengar har mycket att göra med dåligt underhåll på lekplatser. Enligt Karsten (2003) är bra underhåll på lekplatser avgörande om man ska få barn att leka på lekplatserna och då är det speciellt viktigt för flickorna.

Figur 38. Klotter kan vara ett stort problem

Vid alla intervjutillfällen togs någonting upp som jag inte hade tänkt på innan. Barnen verkade ha mycket mindre tankar och önskningar om hur de vill ha lekplatserna än vad jag hade förväntat mig. Allt som de tycker behövs på en lekplats är lekredskap som de redan känner till, men de kan inte föreställa sig nya saker. Det verkar också som om barn inte använder lekplatserna för sina egna påhittade lekar, det verkar de göra mer i naturliga miljöer.

Barn och föräldrar verkar inte gå särskilt långt hemifrån för att använda lekplatser men det kan bero på att de inte har något annat att erbjuda än vad de som ligger nära har. Jag tyckte att det var intressant att mamman som har bott i området så länge inte hade någon aning om var lekplatserna finns och även verkar vilja gå och titta på dem nu när hon vet att de finns. Hos kommunen verkar allt vara lite svårt, att förändra något kan betyda att det kostar mer och det finns det inte ekonomiskt utrymme för. Förskolepersonalen verkade först vara väldigt positivt inställd, men när jag frågade mer kom det fram saker som de inte hade tänkt på men som de inte alls tycker är positiva.

Hamrahverfi har jag känt till ända sedan det byggdes. Jag har ofta undrat varför jag alltid ser allt färre barn ute.

Figur 39. Barn leker på lekplats

Figur 40. Inga barn på lekplats

De här två bilderna (figur 39 och 40) är tagna med 14 års mellanrum och visar hur jag såg lekplatserna då och hur jag ser dem nu.

Efter min analys av området och lekplatserna, visar det sig att alla lekplatserna är ganska lika varandra, och alla planerade för mer eller mindre samma åldersgrupp 2 till 6 år. Området är inte planerat som en helhet utan i mindre delar. Hamrahverfi är ett bostadsområde och jag tycker att man ska planera lekplatserna mer som en helhet. Vilka lekplatser ska vara mer för småbarn och vilka för tonåringar? Ska alla eller endast några vara tillgängliga för barn med rörelsehinder? Detta är saker som jag tycker

saknas i planeringen och förvaltningen av lekplatserna.

Mycket av det som gör att lekplatserna inte fungerar bra hade endast krävt enkla åtgärder. Det första som man ser är att lekplatserna i Hamrahverfi har ganska mycket klotter, planken är slitna, utformningen är fantasilös, det finns kala ytor och skräp. Enligt Nilsson (2002) är detta saker som gör en lekplats till dålig lekplats.

Även om det finns många saker som kan förbättras på lekplatserna, innebär de också många möjligheter och bra saker. Där finns träd och buskar, vegetationen skapar naturliga rum runt lekplatserna, det finns gräskullar på många av dem och de flesta har inga stängsel vilket enligt Nilsson (2002) är bra saker för lekplatser. Men Nilsson menar också att asfalt inte är bra för lekplatser men grus, gräs och orörd natur är inte bra för rörelsehindrade (Jón Ólafur Ólafsson, 2002) och inte de barn som leker mycket med till exempel inlines eller skateboard.

Jag tror att det skulle vara bra att försöka aktivera skolbarnen genom att låta dem delta i underhållet av sitt område, till exempel med att plocka skräp tillsammans på våren. Alla tonåringarna som jobbar med trädgårdsarbete hos kommunen över sommaren skulle också kunna involveras mer i

saker som de kan tycka är roligare än att rensa ogräs, som att få måla lekredskapen, vilket också kan göra stor skillnad på lekplatserna. Barnen kommer enligt Dirskell (2004) att känner mer ansvar för sin närmiljö om det som de gör uppskattas. Man skulle då kunna spara mycket pengar i underhåll. Om lekplatserna har mindre klotter och skräp kan det också göra att barnen visar större respekt för lekplatserna.

Figur 41. Att måla lekredskapen kan göra stor skillnad

Det kan vara en bra idé att göra en plan om vad som ska hända om lekredskap går sönder och det inte finns behov eller pengar till att ersätta det. Det bör finnas bättre lösning än att bara ta bort lekredskapet och lämna ett stort hål efter det (Figur 42).

Här (Figur 42) har en stor lekredskap gått sönder och 2 år senare hade det ännu inte ersatts. Det kanske inte finns behov att sätta ett likdant lekredskap där igen?

Figur 42. Dålig utveckling

Kanske är det bättre att sätta dit något nytt som passar åldersgruppen i området bättre, som till exempel i förslaget överst i figur 43.

Om det inte finns pengar för nya lekredskap skulle man kunna göra området lite trevligare på andra sätt, till exempel som på nedre förslaget i figur 43.

Figur 43. Föreslag till en bättre utveckling

Om området skulle planeras och förvaltas mer som en helhet där man ser på hela utbudet av lekplatser skulle man kunna skapa olika typer av lekplatser. Mindre lekplatser kunne man planera för småbarn, kan man sätta lekredskap som är anpassade för den yngsta åldersgruppen. För detta passar lekplatserna 1, 4, 5 och 7 (figur 44). Man kan satsa på att göra lekplatserna inbjudande så att småbarnsföräldrar känner att de kan komma dit, sätta sig ner och låta sina barn leka.

Att få de äldre barnen att gå ut för att leka kan vara svårt. De kan däremot röra sig inom området och behöver därför mer variation än vad det finns där i dag. De större lekplatserna 2, 3, 6 och 8, ger mer möjligheter för en bredare åldersgrupp och det finns även öppna platser i området som man också kan använda. Alla lekplatserna har möjlighet att göras om så att rörelsehindrade barn får någon tillgång till dem.

Figur 44. Föreslag till planering av området som en helhet

Nu när jag har läst litteratur om barns utemiljö, tycker jag att det ofta saknas studier av gruppen tonåringar. De behöver också vara utomhus att leka de behöver ha sin plats i ett bostadsområde, men de känner sig inte alltid välkomna på de vanliga

Figur 45. Tonåringar måste få sin plats

lekplatserna. Resultatet från studierna av Hamrahverfis demografi indikerade att gruppen tonåringar är stabila och vi skulle kunna göra mycket mer för dem än vad som görs idag.

En rolig öppen plats finns i utkanten av området. Där finns fina träd (figur 46), men detta område ligger ganska nära en stor väg och är kanske inte bästa platsen för småbarn (figur 47). På vintern

finns där ändå många barn som åker släde eftersom det finns fina kullar där. Om där skulle anläggas en liten naturstig och placeras några bänkar mellan träden, skulle detta område till exempel kunna passa bra för tonåringar som tycker att de har blivit för stora för att vara på lekplatser. Det är också bra att tonåringarna får andra platser att vara på istället för att bara gömma sig i lekstugorna på lekplatserna eller på andra platser. De yngre barnen är ofta rädda för tonåringar som sitter och pratar inne i lekstugorna och vill då inte leka på lekplatserna.

Figur 46. Öppen plats i gränsen av området, omgiven av mycket vegetation

Figur 47.
Öppen plats
i av
områdets
utkant

Lekplatser 3 och 4 har stora möjligheter till förbättringar såsom mer tillgång till naturlig miljö. Mellan lekplatserna finns ett öppet område som man skulle använda för att göra en rolig koppling mellan dem som leder från gångstrigen vid Lokinhamrar genom lekplats 4 över det öppna området till lekplats 3 och fram till huvudgångstigen.

Figur 48. Öppen plats mellan lekplats 3 och 4

Den enda lekplatsen som har möjlighet till med bollspel är lekplats 3, men man kan även ha bollspel i mitten av området, bredvid skolan, där det finns en gammal fotbollsplan och gräs som en gång fanns en skateboardbana och fler lekredskap (Figur 49).

Figur 49. Det finns plats bredvid skolan med möjligheter för bollspel

Figur 50. Inspirationsbilder

AVSLUTANDE REFLEKTIONER

När jag började skriva detta arbete bodde jag i Lomma men nu när jag slutar det bor jag i Reykjavik.

Jag har arbetat mycket med skötsel av grönytor områden både på Island och i Sverige. Men sedan jag flyttade hem till Island började jag arbeta på ett landskapsarkitektkontor och har nu fått designa skolgårdar och förskolegårdar för kommunen och nu har jag själv fått uppleva hur mycket som handlar om pengar och säkerhet - men inte alls om barnens behov.

En annan sak som jag har börjat undra över nu efter det här arbetet, är att nu har jag gått runt mycket i bostadsområdet där jag bodde när jag var liten, vilket är gamla stan i Reykjavik. Jag har hittat lekplatser runt omkring och undrat över när de anlagts. Men det visade sig att de har funnits där sedan jag var liten. Jag lekte aldrig där, men jag var ändå hela tiden utomhus och lekte. När jag var hemma hos min mormor som bor i ett nytt bostadsområde där det fanns mycket mer öppna platser, lekte vi på lekplatserna. Jag hade trott att det skulle vara tvärtom.

REFERENSER

TRYCKTA REFERENSER OCH LITTERATUR

Anna Lís Guðmundsdóttir & Sólveig María
Heiðberg (1998) Borgarhluti 8 Grafarvogur Minjar
og saga. Reykjavík: *Skýrslur Árbæjarsafns 70*

Carstensen, Trine Agervig (2004) Rum til børn,
legepladser som børns steder. *Nordisk
Arkitekturforskning* 1, 11-24

Chawla, Louise (Ed.) (2002) *Growing Up in an
Urbanising World*. London: Earthscan Publication

Cosco, Nilda B. (2007) Developing evidencebased
design. Environmental interventions for healthy
development of young children in the outdoors. I :
Thompson, Ward & Travlou, P. (Ed.) *Open place
People Spece*. Chapter9. London: Taylor and
Francis

Cunningham, Chris J & Jones, Margaret A. (1999)
The Playground: A confession of failure? *Built
environment* 25(1), 11-17

Denscombe, Matyn (2000) *Forskningshandboken*.
Lund: Studentlitteratur.

Driskell, David (2002) *Creating Better Cities whith Children and Youth*. London: Earthscan Publications

English, H.B., and A.C. English. (1958) *A comprehensive dictionary of psychological and psychoanalytic terms*. New York: David McKay

Frost, Joe L., Wortham, Sue C. & Reifel, Stuart (2005) *Play and Child Development*, 2nd edition. New Jersey: Pearson Education, Inc.

Hagstofa Íslands (2005:1). *Hagtíðindi – mannfjöldi*. Reykjavík: Hagstofa Íslands

Hagstofa Íslands (2005:2) *Hagtíðindi – Fæðingar á Íslandi 1871-2004*. Reykjavík: Hagstofa Íslands

Hart, Roger., Daiute, Collette., Iltus, Selmin., Kritt, David., Rome, Michaela. & Sambo, Kim (1997) Developmental Theory and childrens Participation in Community Organization. *Social Justice, Academic Research Library* 24(3), 33

Harten, Nathan, Olds, Tim & Dollman Jim (2008) The effects of gender, motor skills and play area of free play activities of 8-11 years old school children. *Health & Place*. 14, 386-393

Herrington, Susan & Stuntmann, Ken. (1998) *Landscape interventions: new directions for the design of children's outdoor play environments*. Department of Landscape Architecture, College of Design Iowa State University.

Hjartavernd og Hjartaheill (2004) *Leggjum grunn að heilbrigðu hjarta ævilangt. Forvarnir hjá börnum og unglingum*. Reykjavík: Hjartavernd og Hjartaheill

Jespersen, Jeanette Fich (2005) *Plats för barn – lekplats*. Kompan A/S

Jón Ólafur Ólafsson (2002) *Aðgengi fyrir alla – Handbók um umhverfi og byggingar*. Reykjavík: Rannsóknarstofa byggingariðnaðarins

Karsten, Lia. (2003) Childrens use of Public Space: The Gendered World of the Playground. *Childhood* 10(4), 457

Karsten, Lia. (2006) Children in the City: Reclaiming the Street. *Children, Youth and Environments* 16(1)

Kvale, Steinar. (1997) *Den kvalitativa forskningsintervjuen*. Lund: Studentlitteratur

Kylin, Maria & Lieberg, Mats (2001) Barnperspektiv på utemiljön. *Nordic Journal of Architectural Research* 1, 63-77

Kylin, Maria. (2004) *Från koja till plan – Om barnperspektive på utemiljön i planeringssammanhang*. Doctoral thesis. SLU-Alnarp

Moore, Robin S., Gotsman, S.M. and Iscofano, D.S (Ed.) (1992). *Play for All Guidelines Outdoor Play Settings for All Children*. Berkley, California: MIG Communications.

Moore, Robin., Bocarro, Jason. & Hickersson, Ben. (2007). Natural Surroundings. *Parks & Recreation* april 2007: 36-41

Mårtensson, Fredrika & Kylin, Maria (2005) Många kojor och mycket spring – att planera med barns perspektiv. *Gröna Fakta* 3/2005

Mårtensson, Fredrika. (2004) *Landskapet i leken – en studie av utomhuslek på förskolegården*. Doctoral thesis. SLU-Alnarp

Nilsson, Nic. (2002). *Barnens stad en barnvänlig stad för barns bästa, lek och inflytande*. Stockholm: Lärarförbundet

Nyström, Lousie. (2001) *Kottar och legobitar – Reflexioner kring barns uppväxtmiljö*. Karlskrona: Stadsmiljörådet

Olsson, Titti. (1995) *Skolgården – det gränslösa uterummet*. Stockholm: Liber utbildning

Patrick, Teri. (1996) *Play: An important component of preventative behavior management*. Arkansas: Little Rock

Reykjavíkurborg (1991) *Árbók Reykjavíkurborgar 1991*. Reykjavík

Reykjavíkurborg (1997) *Árbók Reykjavíkurborgar 1997*. Reykjavík

Umboðsmaður barna (2006) *Öryggi og slysavarnir*. Reykjavík

Umboðsmaður barna (2007:1) *Leiksvæði barna*. Reykjavík

Umboðsmaður barna (2007:2) *Útivistartími barna*. Reykjavík

Wood, D. (1977) Free the children! Down with playgrounds!. *MacGill Journal of Education*, 12

TIDNINGSREFERENSER

Barnaleikvallamálin rædd í bæjarstjórn (1947, 8 november) Morgunblaðið, 9

Barnaleikvellir (1916, 7 september) Morgunblaðið, 1

Barnaleikvellir í höfuðhverfum bæjarins. Stórmerkar tillögur, samþykktar af bæjarráði (1937, 1 maj) Morgunblaðið, 3

Erlingur Jóhannsson (2002, 17 augusti) *Offita og heilsufar barna*. Morgunblaðið

Haraldur Ólafsson (2008, 11 janúari) *Blái róló fari ekki undir hús*. Morgunblaðið, 43

Hálfdan Henrysson (2008, 10 febrúari) *Um slysagildir á leiksvæðum barna*. Morgunblaðið, 45

Hlynur Orri Stefánsson (2008, 26 apríl) *Leiksvæðin eru slysagildir*. 24Stundir

Sigurlaug Knudsen Stefánsdóttir (2008, 2 febrúari) *Blói róló*. Morgunblaðið

Skemmtigarðar og leikvellir bæjarins eru bæjaryfirvöldunum og garðyrkjuráðunaut bæjarins til sóma (1944, 1 september) Morgunblaðið, 2

Velvakandi – Dagbók (2008, 16 janúari) Morgunblaðið, 34

Víkverji skrifar. *Úr daglega lífinu* (1943, 12. november) Morgunblaðið, 6

Örn Sigurðsson (2008, 4 febrúari) *Bregðast við hættulegum aðstæðum á leikvelli*. Morgunblaðið, 2

Þóra Kristín Þórsdóttir (29 apríl 2008) *”Leiksvæðin eru óaðlaðandi”*. 24Stundir

ELEKTRONISKA REFERENSER

Hagstofa Íslands (2008). *Mannfjöldi*. Tillgängligt: <http://www.hagstofa.is/Hagtolur/Mannfjoldi> (2008-05-01)

Landmælingar Ísland (2007). *Ísland í tölum*. Tillgängligt: <http://www.lmi.is/frodleikur/island-i-tolum> (2008-04-20)

Milnes, Sheila. (2006). *Outdoor Play*. The Pennsylvania State University. Tillgänglig: <http://betterkidcare.psu.edu/AngelUnits/OneHour/OutdoorPlay/OutdoorPlayLessonA.html>. (2008-01-12).

Reykjavíkurborg (2008). *1,2 og Reykjavík*. Tillgängligt: www.12og.reykjavik.is (2008-05-01)

Veðurstofa Íslands (2007). *Meðaltalstöflur*. Tillgängligt www.vedur.is (2008-05-04)

LAGAR OCH REGLER

Barnaverndarlög nr.80/2002

Reglugerð um starfsemi leikskóla nr. 225/1995

Reglugerð um öryggi leikvallatækja og leiksvæða og eftirlit með þeim nr.942/2002

FIGURFÖRTECKNING

Figur 1. Leken är nödvändig för barn – 2007
Figur 2. Grus är inte bra får rullstol – 2006
Figur 3. Island – Landmælingar Íslands 2005
Figur 4. Farliga lekplatser – 2007
Figur 5. Bilden visar Reykjavík och var Hamrahverfi är placerat. – SigurValur 2005
Figur 6. Bilden visar Hamrahverfi 1990 och 2007
Figur 7. Karta av Hamrahverfi – Reykjavíkurborg
Figur 8. Kartan visar var bilderna som kommer på kommande sidor är tagna – Borgarvefsja
Figur H1. Grundskolan
Figur H2. Gångstig till lekplats 1
Figur H3. Fritidshem
Figur H4. Gångstig från lekplats 2 till huvudgångstigen
Figur H5. Utsikt från lekplats 3
Figur H6. Det naturliga landskapet i Hamrahverfi
Figur H7. Huvudgångstigen
Figur H8. Gata i Hamrahverfi
Figur H9. Utsikt från lekplats 6
Figur H10. Grön öppen plats i Hamrahverfi
Figur H11. Hamrahverfi
Figur H12. Hamrahverfi

Figur 9. Histogrammet visar hur åldern på invånarna i Hamrahverfi har förändrats under 16 år – siffror Hagstofa Íslands 2007

Figur 10. Kartan visar Hamrahverfi med lekplatserna samt gatorna, deras namn och hur mycket bebyggelse som finns runt dem.

Figur 11. Tabellen visar hur många barn i olika åldersgrupper bor i varje gata – Hagstofa Íslands 2007

Figur 12. Bilden visar lekplatsernas placering i området – Reykjavíkurborg 2007

Figur 13. Lekplats 1 – 2007

Figur 14. Plan av lekplats 1.

Figur 15. Lekplats 1 – 2005 och 2007

Figur 16. Lekplats 2 – 2005

Figur 17. Plan av Lekplats 2

Figur 18. Lekplats 2 – 2005 och 2007

Figur 19. Lekplats 3 – 2005

Figur 20. Plan av Lekplats 3

Figur 21. Lekplats 3 – 2005 och 2007

Figur 22. Lekplats 4 – 2007

Figur 23. Plan av Lekplats 4

Figur 24. Lekplats 4 – 2005 och 2007

Figur 25. Lekplats 5 – 2005

Figur 26. Plan av Lekplats 5

Figur 27. Lekplats 5 – 2005 och 2007

Figur 28. Lekplats 6 – 2007

Figur 29. Plan av Lekplats 6

Figur 30. Lekplats 6 – 2005 och 2007

Figur 31. Lekplats 7 – 2005

Figur 32. Plan av Lekplats 7
Figur 33. Lekplats 7 – 2005 och 2007
Figur 34. Lekplats 8 – 2007
Figur 35. Plan Lekplats 8
Figur 36. Lekplats 8 – 2005 och 2007
Figur 37. Föräldrar måste kunna stanna på lekplatser med sina barn – 2008
Figur 38. Klotter är stort problem – 2008
Figur 39. Barn leker på lekplats – 1993
Figur 40. Inga barn på lekplats – 2007
Figur 41. Att måla lekredskapen kan göra stor skillnad – 2007
Figur 42. Dålig utveckling – 2005 och 2006
Figur 43. Förslag till en bättre utveckling
Figur 44. Förslag till planering av området som en helhet – Reykjavíkurborg
Figur 45. Tonåringar måste ha sin plats – 2006
Figur 46. Öppen plats i gränsen av området, omgiven av mycket vegetation – 2007
Figur 47. Öppen plats i områdets utkant – Reykjavíkurborg
Figur 48. Öppen plats mellan lekplats 3 och 4 – Reykjavíkurborg
Figur 49. Det finns plats framför skolan med möjligheter för bollspel – 2007
Figur 50. Inspirationsbilder – 2005 och 2006

